

ТРЕТО ЗАСЕДАНИЕ

София, понеделник, 18 юли 1990 г.

(Открито в 15 часа)

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Уважаеми дами и господа народни представители! Нашето заседание продължава с вчерашния недовършен дневен ред.

Моля, преди да преминем към края на дневния ред, ми позволете за 2-3 минути да кажа няколко думи за вчерашното заседание.

Снощи аз, а смятам, че и всеки от вас беше изненадан и приятно възраждан от тази огромна възбуда и този огромен интерес в цялото общество и в целия народ към нашето вчерашно заседание. Това говори, че нашият народ е вече освободен от много комплекси и е с повишени политически интереси.

Аз бях много приятно изненадан от изказвания на хора по улиците и от телефонните обаждания, много сериозно погледнали на нашето заседание. Имаше похвали, но и доста критични бележки, и то за конкретни случаи, много интересни, направени с голяма загриженост. Това ни навежда на мисълта да си извлечем поуки. За в бъдеще нашият парламент трябва да бъде уважаван от тези неща и да подобрява своята ежедневна работа в парламента.

Какви поуки можем да извлечем от това?

Да се отнасяме крайно сериозно и организирано по нашата работа.

Аз мисля, че вчера се допуснаха някои грешки, разбира се, и аз съм допуснал някои грешки и увлечения. Например, мнозина ми казаха за случая с процедурата за двама кандидати за председатели, че трябваше да им се зададат няколко въпроса за тяхното политическо поведение, морал и пр., но се отплеснахме и се превърнаха на едно нескончаемо следствие пред очите на целия народ. Смятам днес това да не го повтаряме.

Коя е, според мен, поуката за нас?

За в бъдеще всеки от нас би следвало, когато ще излиза на тази отговорна трибуна, да организира своето слово. То да бъде точно, убедително и по възможност най-кратко.

Второ, да няма повторения като тези - излиза и казва: "Поддържам изказванията на народния представител еди кой си", и си излиза. Ако изпълним това, ние ще улесним нашата работа, тя ще стане по-резултатна и престижът на парламента ще се повиши.

Блгодаря ви, че ме изслушахте и изтърияхте.

Минаваме по дневния ред.

Преди да започнем работа по дневния ред, давам думата на народния представител Стефан Савов да направи кратко съобщение.

СТЕФАН САВОВ: Колеги народни представители! Днес е рожденият ден на Васил Левски.

Приканвам всички да станем на крака и с минута мълчание да помислим за неговото дело и за неговите завети.

/Народните представители и присъстващите гости в залата на Народното събрание, станали прави, отдават едноминутна почит/

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Има думата господин Обретенов по процедурен въпрос.

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: Депутат от Варна съм, представител на СДС.

Господин председателю, уважаемо колеги, дами и господа! Ние сме работно учреждение, а не политическо събрание. Затова ние трябва да действваме по определен регламент. Такъв още не е изработен, но съществуват утвърдени от нашата българска традиция правила, които трябва във всички случаи да спазваме.

Всяко Народно събрание, всяко заседание на Народното събрание, включително и на Великото Народно събрание, трябва да се открива с проверка на присъствието на депутатите, с обявяване на необходимия кворум. Това е ставало при всяко Народно събрание и непременно ще залегне в правилника. Не бива да допускаме такива исторически куриози, като откриване на Великото Народно събрание от кмета на един град, макар и Велико Търново. Затова следва да се обявява техническият резултат от проверката, която се прави, за да се констатира наличието на кворум. Необходимо е да се обявят отсъстващите народни представители. Наше служебно задължение е да присъствуваме тук, а не по наше усмотрение присъствуваме тук. Имената на отсъстващите народни представители следва да се съобщават, като се посочат причините за тяхното отсъствие.

Вторият процедурен въпрос се отнася за официалното обръщение в това Велико Народно събрание. Вчера от някои от депутатите беше употребено обръщение, различно от официалното. Това обръщение беше употребено и от господин председателя. Считаю, че следва във всички случаи да употребяваме официално утвърденото от нашата историческа традиция обръщение към останалите депутати, включително и към господин председателя. Всякакви други обръщения, които имат място в един тясно партиен форум, нямат място във Великото Народно събрание. Те могат да изразяват обръщение само към една част от депутатите, което е недопустимо, тъй като говорившият се обръща

официално не само към председателя на Народното събрание, а и към всички останали депутати.

И трети процедурен въпрос. Считам, че след като приежме, че нашата армия е деполитизирана, недопустимо е в Народното събрание да има депутати, които да носят отличителни белези и знаци на нашата армия. */Ръкопляскания на народните представители на СДС/* Това е в противоречие с принципа, който сме приели, защото тук е политически форум. И мундирът на Българската народна армия няма място на събрание, и то в група, където */оживление/* явно се разискват политически въпроси.

Ще моля уважаемият господин председател да следи за спазването на първите две изисквания още от днешното заседание */оживление/*, а третото изискване - в бъдеще.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Кворумът на Великото Народно събрание е следният: присъствуват 382 души, а отсъствуват 18 души.

Продължаваме нашата работа.

Въпросът беше за избор на заместник-председатели на Великото Народно събрание.

Първият въпрос е от колко души да се състои това тяло - заместник-председатели: от трима или от повече. Има предложение за трима души заместник-председатели като най-рационално.

Има ли други предложения?

ГЛАСОВЕ: Няма.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля, които са съгласни заместник-председателите на Великото Народно събрание да бъдат трима, да гласуват.

Похвално мнозинство. Приема се. */Ръкопляскания/*

Има ли против? - Пет души.

Мнозинство. Приема се направеното предложение.

Вторият въпрос е: кои са кандидатите за заместник-председатели на Великото Народно събрание.

До снощи бяха предложени четирима народни представители. Те са: Никодим Попов, Иван Глушков и Гиньо Ганев.

Тази сутрин постъпи отвод от Стефан Савов. И така засега кандидатите са трима: Никодим Попов, Иван Глушков и Гиньо Ганев.

Има ли други предложения? Други предложения няма.

Има думата г-жа Соня Младенова.

СОНЯ МЛАДЕНОВА: Уважаеми господин председателю! Член съм на парламентарната фракция на Българската социалистическа партия. Но зас-

тавам на тази трибуна освен в това качество, на първо място може би в качеството ми на народен представител.

Съображенията, които искам да изложа пред вас, са в две части.

Уважаеми колеги народни представители! Считаю за свое задължение като юрист да обърна вниманието ви върху два изключително сериозни проблема, които предстои да решим, преди да продължим нашата по-нататъшна работа.

На първо място, изправени сме пред факта на продължаващото функциониране на така наречената "кръгла маса", която зад гърба на всички нас, народните представители, продължава да фабрикува своите решения и кадрови проекти, промени, милостиво предоставяйки ни правомощията да гласуваме за тях.

Аз категорично възразявам срещу по-нататъшното съществуване на тази институция, ката отчитам нейната необходимост и политическа целесъобразност преди демократичните избори в страната, но като отчитам и това, че сега тя се превръща в един своеобразен и незаконосъобразен парламент в сянка, обезсмислящ вота на доверие, което всички ние сме получили от нашите избиратели, и като цяло се явява един фактор, който ерозира легитимността на Великото Народно събрание.

Ще се мотивирам така. Мнозина от присъстващите биха казали: ние в никакъв случай не трябва да допуснем, щото заложената от пропорционалната избирателна система лоялност към партийните лидери отново да превърне Великото Народно събрание в гласуващо стадо.

И си спомням веднага онзи митинг на първите глътки на демокрация на 18 ноември, на който г-н Петко Симеонов, ако не ме лъже паметта, каза, сочейки сградата на нашия парламент: "Нам не ни е нужен такъв парламент, в който народните представители да гласуват като на масови гимнастически упражнения." И аз считам така.

Ние сме народни представители и следва да гласуваме освен по привързаност на политическата си партия, но и по съвест и убеждане. И мисля, че тук ние не се разминаваме с никой. */Ръкопляскания отлясно и от центъра/*

Една скоба ще си позволя, преди малко се направи възражение за присъствието на ген. Джуров във военна униформа. Но тук аз виждам представители на духовните наши власти и питам: трябва ли и за тях да отнесем това? */Ръкопляскания от центъра/* Значи не.

Един момент, изчакайте ме. Защото според мен вярно е, че сме отделили държавата от църквата, но не бива да забравяме какво гласи втората от десетте божии заповеди. А тя е: "Не си изграждай кумири!" Нали така беше?

Аз в никакъв случай не искам ние с вас да се упражняваме в изграждането и утвърждаването на нови кумири независимо от това кои са те.

Убедена съм, че за нас като народни представители е потребно всеки един да гласува по съвест и убеждение, като партийните и идеологически убеждения отиват на втори план, защото наша основна цел е да стъпим на общочовешките ценности за изграждане на една демократична правова държава. */Ръкопляскания отдалсно и отчасти от центъра/*

Второто ми съображение, което ме изправя на днешния изпит пред вас, е: при всичката ми почит пред белите коси на предлаганите от партийните лидери кандидати за ръководители на Великото Народно събрание следва да се гради не толкова върху почтената възраст, към която имам дълбоко уважение, повтарям още веднъж, колкото върху компетентността, професионализма и не на последно място и юридическите познания на отделните депутати с оглед целта на формирането на Великото Народно събрание. */Ръкопляскания отляво/*

МИХАИЛ ПЕТКОВ : И честността.

СОНЯ МЛАДЕНОВА : И честността, разбира се. А такива, смее да ви уверя, че има и сред по-младите представители на отделните политически фракции.

Съществуват две твърдения - че след като членуваме към една политическа фракция, не можем да наложим своето виждане на друга. Но ние сме народни представители и можем на равна нога да участвуваме в изграждането на своите ръководни органи като парламентаристи.

Затова аз си позволявам да направя и една друга уговорка. Крайно време е - и мисля, че това ни е събрало тук - да преодолеем налагания ни от тоталитаризма, не от друго, мит, че политическата правоспособност на хората настъпва след навършването на 60-годишна възраст. */Ръкопляскания от центъра/*

По тези съображения аз предлагам на вашето внимание две кандидатури.

От БЗНС считам, че достоен за извършването на работата като заместник-председател е колегатата г-н Александър Димитров.

А от представителите на СДС, че достоен за това място е колегатата Стоян Ганев. */Частични ръкопляскания/*

Според мен и двамата притежават не само посочените качества, но и едно неоспоримо предимство. Те са млади, енергични, а значи няма да робуват на стереотипно мислене */оживление/*, на догми, ще работят за задълбочаване на демократичните традиции в нашето общество, включително и чрез полагаане на специални грижи за нашето бъдеще - младите хора в страната. И завър-

пвам с една народна поговорка. Народът беше казал: "Уважаеми партийни лидери, ако ви е сладко вземането, нека да ви е сладко и даването!"

Благодаря ви за вниманието. */Ръкопляскания отдясно и от центъра/*

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Петър Корнажев винаги има думата в този парламент. Той е един от достойните хора в този парламент.

ПЕТЪР КОРНАЖЕВ: Уважаеми госпожи и господа! Господин председателю, благодаря за комплиментта. Аз разбирам колегата Младенова и много я ценя като юрист. Но тук става дума за парламентарни принципи, а не за други юридически положения. Искам първо да изчистя нещо, което вчера остана неясно. В парламентарната практика на целия свят, доколкото сме чели по книжки и гледали по телевизия, съществуват разговори или контакти. Повтарям: не споразумения, а разговори или контакти. Това е неизбежно и необходимо.

Тогава, когато една парламентарна група или съюз, какъвто сме ние, издига свой кандидат, тя го е обсъждала на свое заседание и съм сигурен, че това се отнася и за господата от Българската социалистическа партия, както и от Земеделския съюз.

Струва ми се, че днес може би щяхме да почнем, за разлика от вчера, кротко и лесно, като се съобразим с кандидатурите, които тези три значителни политически сили представят.

Аз съм сигурен, че колегата Ганев ще се съгласи с мен, при всичкото ми уважение към него, вярвайте, ние сме обсъждали тези кандидатури. И нека Соня Младенова да ме прости, но у белите коси все още има енергия.

Благодаря. */Оживление/*

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Какво предлагате Вие? Какво предложихте?

ПЕТЪР КОРНАЖЕВ: Предлагам тези три имена, които господин председателят съобщи и които, повтарям, така разбрах, поне за нашия кандидат съм сигурен, са обсъждани в трите парламентарни групи и съюз.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Стоян Ганев има думата.

СТОЯН ГАНЕВ: Уважаеми народни представители, дами и господа! Аз искрено благодаря на госпожа Младенова за доверието, което тя проявява към мен, за да предложи моята кандидатура и го казвам това наистина искрено, защото в цялата си предизборна кампания аз искрено съм се стремил да получа доверието на онези редови членове на Българската социалистическа партия, които мислят модерно, които мислят демократично. */Ръкопляскания/*

Но аз си правя отвод, защото мисля, че моето място е на тези банки. И освен това аз изпитвам наистина дълбоко уважение и към побелелите коси, они-

та, към мъдростта на хората, които трябва да стоят тук и да поемат тази тежба да създават условия за една добра и делова работа.

Още веднъж благодаря за доверието, но аз си правя отвод. /*Ръкопляскания*/
ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля! Народният представител ...

ИЛИЧ ЦВЕТКОВ: От парламентарната група "Форум". Уважаеми господин председателю, уважаеми колеги (*шум в залата*)...

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля с внимание и уважение...

ИЛИЧ ЦВЕТКОВ: Аз виждам и се радвам на това, че действително парламентарната група на Съюза на демократичните сили в лицето на госпожа Младенова е преценило своя начин на мислене (*шум в залата*), само че искам да задам следния въпрос. Радвам се действително, защото това значи, че ние ще стигнем в края на краищата до едно съгласие, ще можем да стигнем до съгласие и сред целия народ.

Но искам да задам един въпрос - защо госпожа Младенова преди малко вдигна ръка заедно със всички свои колеги, защо нито един от вас, господа, от парламентарната група на БСП, не гласува против? Аз вчера също така забелязах, когато ставаше въпрос за комисията по изборите, че отначало вие гласувахте "за", след като се изказа господин Боков, се гласува "против", а след това отново се гласува "за". Това означава, че има известни съмнения в изказването на госпожа Младенова (*тропане в дясната част на залата*).

В случая смятам, аз смятам, че жестът, който тя направи, ние можем по същия начин да и го върнем. Аз зная за качествата на госпожа Младенова и предлагам тя също да бъде записана като кандидат за заместник-председател. Благодаря за вниманието.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля, какво предлагате? (*Шум в залата*) Моля предложения! Винаги дамският свят е с преимущества. (*На трибуната излиза Елена Кирчева от БЗНС*)

ЕЛЕНА КИРЧЕВА: Благодаря. Многоуважаеми госпожи и господа народни представители! Многоуважаваната и обичаната от мен моя колежка Соня Младенова явно искаше да ни поведе към това желано и прокламирано също десетилетия наред единство на Народното събрание и затова си позволи да забрави едни азбучни истини: че кандидати се издигат от парламентарните групи.

Зад белите коси на нашия кандидат Иван Глушков всъщност стои един млад човек, когото вие сте имали възможност да чуете и видите неведнъж в

последните месеци. И аз не си позволявам да мисля каква е вашата оценка, аз зная каква е тя.

Оттук нататък бих желала и взех затова думата да успокоя всички четиристотин души народни представители - някои вчерашни неточни изкази дадоха основание много от вас да смятат и да роптаят, че има, както се изрази госпожа Младенова, някаква кръгла маса. Няма такава, госпожи и господа народни представители. Кръгла маса няма, тя не заседава. Къде е тя? И аз ще си позволя да напомня отново една азбучна истина: в порядъка на добрия тон са били и ще бъдат предварителните разговори и консултации между отделните политически сили. Те се правят именно, за да улеснят нашата работа тук, която вчера не беше на необходимото ниво.

Това имах да кажа. Благодаря ви. *(Ръкопляскания)*

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Госпожа Кирчева, пропуснахте да проявите същата любов и към Никодим Попов. Моля.

ДРАГОМИР ДРАГАНОВ: Уважаеми народни представители! Както виждате, нашата колежка Соня Младенова даде още едно доказателство, че нашата партия наистина се детотализира, т.е. тя *(шум в залата)*, общо взето, прояви самоинициатива, това е нейно право.

Аз обаче искам официално да заявя от името на нашата парламентарната група, че ние уважаваме предложенията на другите парламентарни групи за заместник-председатели на Великото Народно събрание и предлагам да прекратим дискусиите, ако няма други предложения. *(Ръкопляскания)*

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля, прекратени ли са дискусиите? Има предложение, които са съгласни да преустановим дискусиите, моля да гласуват! Мнозинство.

(Реплика от залата: Има издигната кандидатура!)

СТОЯНГАНЕВ: Уважаеми господин председателю, уважаеми господа народни представители! Благодаря на другарката Соня Младенова, че имаше доверие в мен и издигна моята кандидатура. Но при нас има един принцип - уважаване нашата парламентарна група, която посочи за заместник-председател на Народното събрание господин Иван Глушков. Аз си правя отвод в името на Иван Глушков. Благодаря ви. *(Ръкопляскания)*

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Похвално! Моля, тримата кандидати, които са...

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Соня Младенова е предложена също!

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля да се изясни въпросът за четвъртата кандидатура - ще влезе ли в играта или ще остане споразумението предварително? Да се изясни това пред парламента!

СОНЯ МЛАДЕНОВА : Колеги! Аз смятам, че вие ще приемете моя отвод, и то главно поради това, че колегата Илич Цветков направи само за да отвърне на предложението ми, а не толкова по сериозни парламентарни убеждения.

Моето усещане за себе си - аз съм наясно какво мога и какво не мога. И считам, че това е тежест за мен и аз като юрист още не мога да се справя с това. Благодаря ви. *(ръкопляскания, шум в залата)*

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Да се изясни този въпрос. Аз не разбрах какво каза нашата народна представителка *(шум в залата)*. Да се изясни въпросът - има ли споразумение, или няма и ако няма, да навържем още двама души кандидати. *(Шум, оживление в залата)*

Значи остават трима кандидати : Никодим Попов, Иван Глушков и Гиньо Ганев.

Сега следва въпросът : тъй като няма повече други кандидати, да се проведе тайно гласуване, със зачертавания, или явно да бъде гласуването? *(Гласове от залата - "явно!")*

Които са за явно гласуване, моля да вдигнат ръка! Мнозинство, приема се. Моля, които са съгласни, моля ви се!

Които са съгласни народните представители Никодим Попов, Иван Глушков и Гиньо Ганев...*(шум в залата, реплики : да се гласува поотделно!)*

Добре, поотделно, един по един.

Моля, които са съгласни ветеранът на земеделското движение Никодим Попов да бъде избран за заместник-председател на Народното събрание, да гласува!

(Реплика : "Първо трябва да се реши да се гласува тайно или явно!")

Ние решихме, че явно ще се гласува.

СТЕФАН ЗЛАТЕВ : Уважаеми господин председателю, уважаеми господа и госпожи народни представители! Нямах намерение да излизам пред тази висока трибуна, но считам, че вчера взехте с мнозинство едно решение : когато гласуваме за личности, гласуването ще бъде тайно. Считам, че нямаме прецедент *(шум в залата)*, който в случая да отменя това наше решение. И ние трябва да уважаваме сами себе си. *(Ръкопляскания)*

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля, тъй като няма повече кандидати, ние смятаме, че гласуването трябва да бъде явно за тримата.

Моля да се изкажат по този въпрос народните представители.

Моля, народният представител Михаил Михайлов.

МИХАИЛ МИХАЙЛОВ : Госпожи и господа народни представители! В предварителните консултации и разменени мисли ръководителите на основните политически сили - БСП, Съюзът на демократичните сили и БЗНС, пос-

тигнаха споразумение да се обединят около така направеното предложение за заместник-председателите на Бюрото на Народното събрание.

Специално сега се поставя въпросът как да се гласува. Председателят на Бюрото на Народното събрание, който ръководи до този момент нашите заседания, поясни : след като имаме постигнат консенсус за тези заместник-председатели и няма други предложения, да поставим гласуването открито с цел да придвижим въпроса напред и нашето Велико Народно събрание да мине към активна, делова и резултатна дейност, за която българският народ ни е изпратил и иска да види, че ние се отнасяме с чувство и мярка за отговорност.

Аз смятам, че в това предложение на нашия председател няма нищо лошо. Ако се касае въпросът за откритост и за тайно гласуване, аз мога да изкажа ясно и категорично моето становище. Аз съм винаги и всякога народният представител да гласува открито, пред лицето на целия български народ, за да го види той (*шум в залата, тропане*) как се заангажира отговорно по големите въпроси и как той изпълнява (*отново силен шум в залата*) своите задължения към тях.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля, за тишина и внимание!

МИХАИЛ МИХАЙЛОВ : Въпросът е поставен така : на базата на споразумението аз смятам, че ние трябва да приемем това предложение и да преминем бързо към действия, за да можем да продължим нашите задачи, които предстоят да решаваме.

Моля приемете решението на Бюрото на Народното събрание. (*Шум в залата, неодорителни възглasi*)

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля атмосферата да не се нажежава. Спокойно, хладно, мъдро и разумно!

ЖЕЛЮ ЖЕЛЕВ : Уважаемо колеги, вчера взехме едно решение, когато гласуваме за личности, да бъде тайно. Нека си спазваме решенията, да не нарушаваме принципа. (*Ръкопляскания*)

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля. Има думата Росен Хубенов от БСП. Моля на трибуната.

РОСЕН ХУБЕНОВ : Благодаря ви. Уважаеми господин председателю, уважаеми господа и дами! Вчера пред лицето на целия български народ отделихме огромна част от своето време, за да осъждаме въпроса за начина на гласуване за личности. Смятам, че е излишно да повтарям всички аргументи, изложени от представителите на опозицията, в подкрепа на тайното гласуване.

Моля да бъдем последователни и да уважаваме своите решения, които сме взели с мнозинството.

Официално изразявам становището на Парламентарната група на БСП като неин говорител, че ние държим гласуването за личности в този случай да бъде тайно. *(Ръкопляскания)*

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Има думата Красен Станчев от "Екогласност".

КРАСЕН СТАНЧЕВ: Благодаря, господин председателю, дами и господа! Смятам, че има една възможност гласуването хем да бъде тайно, хем да продължи работата на Народното събрание. Предлагам докато се напечатат листовете и докато работи комисията по преброяването след почивката, ние да си вървим по дневния ред, за да може по някакъв начин ... *(Неодобрителни ръкопляскания)* Ако има такива въпроси в дневния ред, които търпят решаване преди избирането на Бюрото на Народното събрание, то мисля, че тази работа може да продължи. *(Шум в залата)*

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля да минем тогава към тайно гласуване, както вчера стана дума и както беше решено. Същата комисия от вчера да подготви избора. В това време ние да продължим заседанието си. *(Шум в залата, неодобрителен шум)*

Тогава обявявам 20 минути почивка, през което време да се гласува.

(След почивката)

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Уважаеми дами и господа народни представители! Изборът за заместник-председатели на Седмото Великото Народно събрание завърши. Обявявам, че и тримата народни представители: Никодим Попов, Стефан Савов и Иван Глушков, са избрани. *(Шум в залата)* А, извинявайте. Извинявам се много за грешката. Защото много се говори за Стефан Савов вчера и ми е останало някъде за него.

Обявявам, че народните представители Никодим Попов, Иван Глушков Гиньо Ганев са избрани. *(Бурни ръкопляскания)*

Поканвам Снежана Ботушарова да прочете протокола.

СНЕЖАНА БОТУШАРОВА: Уважаеми народни представители! От името на комисията ми позволете да прочета протокола за състоялия се избор:

"Днес, 18 юли 1990 г., се състоя избор за заместник-председатели на Великото Народно събрание.

Изборът се проведе от комисия в състав: Атанас Узунов, Веселин Павлов, Борис Спиров, Георги Аврамов, Иван Дочев, Кирил Желев, Пламен Вълканов, Рангел Огнянов, Снежана Ботушарова, Стефан Гайтаджиев, Крум Неврокопски, всички народни представители.

От общо присъствувалите 394 народни представители са гласували 387.

При преброяване на бюлетините в урните се установиха 387 бюлетини.

От тях за Иван Запрянов Глушков са гласували 331 народни представители, а против - 56. (*Бурни ръкопляскания*)

За Никодим Антимов Попов са гласували 237 народни представители, а против - 150. (*Ръкопляскания*)

За Гиньо Ганев са гласували 304 народни представители, а против - 83. (*Ръкопляскания*)

Комисията по избора констатира, че изборът е законно проведен.

В съответствие с чл. 81 от Конституцията за заместник-председатели на Великото Народно събрание са избрани Иван Запрянов Глушков, Никодим Антимов Попов, Гиньо Гочев Ганев."

Следват подписите на комисията.

Благодаря. (*Продължителни ръкопляскания*)

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Уважаеми дами и господа народни представители, с това моята работа завършва.

Издавам най-сърдечна благодарност към всички, защото вие ми помогнахте да излезе на добър край моята работа.

От своя страна се извинявам, ако някъде нещо съм прегрешил и някого съм засегнал с нещо. Моля да ме извини и да ми прости. (*Бурни и продължителни ръкопляскания*)

Поканвам новоизбраните заместник-председатели на Седмото Велико Народно събрание Никодим Попов, Иван Глушков и Гиньо Ганев да заемат местата си. (*Ръкопляскания*)

Господа народни представители, негово високопреосвещенство старозагорският митрополит Панкратий иска да каже няколко думи, да даде кратко пояснение.

Заповядайте Ваше високо Преосвещенство.

МИТРОПОЛИТ ПАНКРАТИЙ: Уважаеми господин председател, достопочитаеми дами и господа народни представители във Великото Народно събрание! Заставам на тази висока трибуна, за да дам някои пояснения по отношение казаното от уважаемата госпожа Младенова.

Преди да започна моето обяснение, аз искам пред цялото Народно събрание да засвидетелствувам моята дълбока почит към госпожа Младенова.

В какво се състои моето обяснение?

Беше поставен въпросът, дали представителят на Българската православна народностна църква, който е депутат във Великото Народно събрание, трябва

ва да присъствува и да взема участие със своите доспехи, своята форма като клирик, архиерей на Българската православна църква.

Като гражданин на Майка-България, на моята родина, когато приемам духовно звание, с нищо не ме освобождава моето духовно звание и служение от правата и задълженията ми като гражданин на моята родина, на нашето отечество България. *(Ръкопляскания)* И, обратно, като клирик, архиерей на Българската православна църква, това мое достойнство и служение с нищо не ме освобождава от задълженията ми като гражданин и като клирик на Българската православна църква. Всеки духовник е длъжен от момента на своето ръкоположение за духовник през целия си живот, до края, до смъртта си да бъде в своята форма и в доспехите, които каноните на Великото православие и Уставът на Българската православна църква го задължават.

Дори и тогава, когато той влиза в Божия дом, в Светия храм, той е задължен да влезе в Светая светих с тая форма, с която той е венчан.

И сега, когато влизам в Храма на Народното волеизволение - българския парламент, Народното събрание, аз влизам със същото чувство на отговорност, както се влиза в Божия дом. *(Бурни ръкопляскания)*

Искам още нещо да кажа, че служението на един архиерей, митрополит, е пожизнено служение и той е духовно венчан с Българската православна църква и с епархията, в която той е избран от клира и народа. И когато почине неши митрополит, се употребява терминът, че епархията е вдовствуваща, защото е загубила своя жених. И се избира нов митрополит, чисто служение е пожизнено до края на живота му.

И следователно не нарушаваме първата божия заповед "Не си прави кумир", а изпълнявам поръчението на свети апостола Павла, "Коего бог е съчетал - човек да не разлъчва!" *(Бурни ръкопляскания)*

И последно, което искам да кажа, Първото Велико Учредително събрание, което беше в Търново, се председателствуваше от блаженопочиващия български екзарх Антим I. И той взе участие *(ръкопляскания)* в това Народно събрание, тъй както повеляват канонът и Уставът на Българската църква.

Така ще бъде през цялото мандатно време народен представител във Великото Народно събрание.

Извинете ме. (Бурни и продължителни ръкопляскания)

НИКОДИМ ПОПОВ: Господа председатели на Седмото Велико Народно събрание! Господа народни представителки и представители на Седмото Велико Народно събрание!

От мое име и от името на двамата мои колеги, които избрахте за подпредседатели на Великото Народно събрание, изказвам своята благодарност към

всички ви без разлика - и на тези, които са гласували за нас, и на тези, които не са гласували, защото това значи, че в Седмото Велико Народно събрание витае духът на свободата, демокрацията и на свободната съвест, а не на диктатурата и тоталитаризма. *(Ръкопляскания)*

Ние тримата ви обещаваме, даже включвам и уважаемия председател, че добросъвестно и мъжествено ще служим на майка България за нейното добруване, ще се стремим всички права и свободи на гражданите да бъдат запазени и ще се закънем най-тържествено в новата Конституция за устройството на демократична България, че ще бъдем верни.

Благодаря ви. *(Ръкопляскания)*

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Уважаеми дами и господа народни представители, моята работа свърши. Довиждане до следващото Велико Народно събрание. *(Смях в залата и бурни ръкопляскания)*

Вие се смеете, но на мен не ми е смешно. Аз ще открия следващото Велико Народно събрание, но не зная дали вие ще бъдете тогава народни представители! *(Всички стават на крака и с бурни ръкопляскания изпращат временния председател Йосиф Петров)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Уважаеми народни представители, вие сами разбрахте, че пристъпваме вече към делова, но не и рутинна работа. Казвам делова и нерутинна, затова защото имахме достатъчно политическо многообразие в това Велико Народно събрание и същевременно неизградени механизми. Нямаме дори правилник за работата на Народното събрание. При това положение вие разбрахте колко е трудно да се изработи, с помощта на многократни предварителни разговори, един проект за дневен ред, който аз не можах да съгласувам с тримата заместник-председатели. Мислех да го направя, но реших, че това ще е излишно, тъй като те ще имат възможност да вземат думата. Още повече като се имат предвид нашите предварителни разговори. Започвам с изброяване въпросите от дневния ред. Трябва най-общо да ви кажа, че има редица технически въпроси, с които аз лично се сблъсках. Те са от най-различен характер. Има оплаквания и предложения от народни представители. Въпроси, които ще се опитаме съвместно да дискутираме и разискваме, за да стигнем до приемливи решения.

Искам да помоля при тази несъвършена система за преброяването на гласовете, има обещание този въпрос да бъде уреден до някоя от следващите сесии, но все пак според мен би било редно гласно да се обявяват гласовете, които са преброени. Може би Гиньо Ганев ще поеме тази функция, докато доуточним нашия вътрешен ред.

И така предлага се следният дневен ред:

1. Избор на комисия по проверка на изборите (Мандатна комисия).
 2. Избор на комисия за изработване на проект за Правилник за работата на Великото Народно събрание.
 3. Избор на Председател (Президент) на Републиката във връзка с желанието на Петър Младенов да бъдат прекратени предсрочно пълномощията му, изразено в посланието му от 6 юли 1990 г. Избор на заместник-председател (заместник-президент) на Републиката.
 4. Приемане оставката на правителството и възлагането да изпълнява функциите си до избора на ново правителство.
 5. Предложение на президента за избор на председател на Министерския съвет.
 6. Определяне броя и вида на другите комисии на Великото Народно събрание.
 7. Разглеждане молбата за освобождаване на председателя на Комитета за телевизия Павел Писарев.
 8. Избор на съдии в районните и окръжните съдилища.
 9. Разглеждане на въпроса за персонални промени във Върховния съд на Народна Република България.
 10. Разглеждане оставката на главния прокурор и избор на нов главен прокурор на Народна Република България.
 11. Приемане на проектопрограма за законодателната дейност на Великото Народно събрание до края на 1990 г. (Тук искам да обясня, че тази програма може би ще бъде изработена допълнително, междувременно, тъй като се касае за нещо много по-сложно. Тогава, когато бъде изработена, тя ще бъде внесена за разглеждане, за да не се предизвикват предварителни дискусии.)
 12. Приемане на Правилника за работа на Великото Народно събрание.
- Тази точка е дванадесета поред, но аз смятам, че когато този правилник бъде готов, ние ще можем веднага да го представим за обсъждане.
- Това е предложението за дневен ред, изработено след дълги съгласувания. Разбира се, този дневен ред търпи разисквания и промени. Ние сме готови да ви дадем нужните обяснения и то не само ние, а и тези, които участваха в изработването на този дневен ред.
- Моля, имате думата.
- Давам думата на народния представител Стоян Ганев.
- СТОЯН ГАНЕВ:** Уважаеми господин председател! Уважаеми господа заместник-председатели, уважаеми народни представители, дами и господа!
- Аз вчера от името на Съюза на демократичните сили във Великото Народно събрание направих едно предложение. Но за да получи то юридически

израз, отново съм упълномощен да го направя пред вас във връзка с обсъждания сега проектодневен ред за работа на Великото Народно събрание.

Предложението е да се включи като точка от дневния ред изслушването и задаването на въпроси от народните представители на заседанието на Великото Народно събрание на господин Тодор Живков. Това предложение, пак искам да повторя, е предложение за включване в дневния ред на едно от следващите пленарни заседания на Великото Народно събрание. *(Единични ръкопляскания)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Моля друг. Понеже аз все още не познавам народните представители с техните имена, не си позволявам за едни да казвам, за други да не казвам имената им. Затова вие сами ги обявявайте. А след време вече ще се опознаем взаимно.

ЯНКО ЯНКОВ: Уважаеми господин председател, уважаеми народни представители! Казвам се Янко Янков, народен представител от Сунгурларски осми избиращия район.

Преди да направя предложението, искам да кажа няколко думи. Аз бях подготвил изказване, имах намерението в тържествената част да направя изказване. Но както стана ясно, двете суперсили се договарят и дневният ред тук в Народното събрание протича по договаряне между тях. И искам да подчертая това, че когато се обърнах към организаторите, които вчера и онзи ден ръководеха събранието, нашето събиране тук, аз получих отговор, че нямам право на изказване. Този отговор произтича от това, че не съм от парламентарна група, понеже съм сам. Нищо че самостоятелно нашата партия спечели изборите. Трябвало да бъдем десет души. обърнете внимание на това, че нямаше по десет души от тези, които се изказваха вчера.

Мисля, че преди всичко двете суперсили се бяха споразумели да дискриминират народните представители. И лично аз бях дискриминиран, като не бях допуснат.

Щях да направя предложение в това общо изказване, няма да го повтарям, то е актуално. Но предложението ми е следното.

Предстои ни да избираме изключително важни органи, да избираме хора, които ние трябва да познаваме. Аз мисля, че не бих могъл да гласувам с чиста съвест за хора, за които имам съмнения. Говорят се твърде много неща за ангажирани хора от опозицията, която е в момента, че са били ангажирани с бившите секретни служби. Дори съвсем наскоро прочетох в сп. "Отечество", че един бивш служител на Държавна сигурност посочва определени данни за обработването на един лъжесвидетел по дело, което е завършило със смъртни присъди. За съжаление това може да не е истина, но би било добре ние тук ка-

то народни представители да знаем дали това е истина. Защото се предлага този човек да бъде предложен за президент.

Моето предложение е преди да гласуваме за когото и да е, нека да гласуваме един закон, да бъдем почитени към себе си, да бъдем почитени към народа ни, който не ни знае какви сме и защо сме тук. Говори се, че има и криминални престъпници сред нас. Нека да бъдем почитени към себе си, да бъдем почитени към нашия народ, към нашите гласоподаватели и да гласуваме един закон, съгласно който да се разкрият картотеките на Държавна сигурност. (*Ръкопляскания*) Може би ще се окаже, че всички сме били грешни, но все пак народът трябва да знае, че някои са били грешни просто защото са били жертва, а други защото са били палачи или асистенти на палачи. (*Частични ръкопляскания*)

Благодаря за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Аз не възразявам срещу предложението, което се прави за такъв закон. Вероятно то ще се разгледа в рамките на тази точка, където беше предвидено приемането на проектопрограма за законодателната дейност на Великото Народно събрание.

Така че бих апелирал да се говори точно по предложението за дневния ред, а не вече в рамките на съдържанието на всяка една точка поотделно.

РУМЕН ДАНОВ: Уважаеми господин председателю, уважаеми господа и дами народни представители! Казвам се Румен Данов от 199 едномандатен Софийски избирателен район.

Аз много моля уважаемото председателство да ми позволи да прочета декларацията от името на парламентарния съюз на СДС. (*Обръща се към председателя*) Позволявате ли?

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Толкова закъсняхме с дневния ред.

РУМЕН ДАНОВ: Тя е в пряка връзка с току-що направеното изказване. (*Шум в залата*)

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Вижте какво, има два въпроса. Аз поех между другото един ангажимент към един депутат, който срочно беше изпратен да внесе успокоение в Кърджали. Като говорих с тримата заместник-председатели, те ми внушиха да не изпълня този ангажимент. Ако трябва, тогава да пристъпим към четене на декларацията, аз ще започна с тази декларация. След това мога да Ви дам думата и на Вас, вероятно ще има и трета декларация.

РУМЕН ДАНОВ: Аз имах намерението да я предложа като декларация в точка "Разни" с молба при първата възможна пауза да ми дадете думата.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Това е друг въпрос. Решаваме, като приемем дневния ред, тогава да прочетем декларациите. Маже ли? (*Шум в залата*)

ГЛАС ОТ СТРАНА НА ОПОЗИЦИЯТА: Тава е друг въпрос.

ГИНЬО ГАНЕВ : Предлага се четенето на тази декларация като част от дискусията по проекта за дневен ред и смятам, че трябва да се даде думата.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Ако е така, по дневния ред, добре. Не възразявам.

РУМЕН ДАНОВ: Уважаеми дами и господа! Напоследък сред българската общественост се подклажда съмнението, че във Великото Народно събрание са влезли бивши сътрудници и информатори на Шесто управление на Държавна сигурност. Съзнателно прозрачни са намеците във в. "Дума", че тези "бивши" днес са в редовете на опозицията. Парламентарният съюз на СДС на само не възразява, но и категорично настоява българският народ да знае истината за тайното политическо минало на своите избраници.

Съзнавайки личната драма на повечето от тези т. нар. информатори, ние в същото време знаем кои са истинските виновници и подбудители на техните недостойни дела. Народът ни помни как в продължение на много години репресивните органи на управляващата комунистическа партия създадоха в България зловобна атмосфера на подозрение и страх. Чрез насилie, изнудване и дребни привилегии беше формирана огромна армия от пречупени хора, чиято основна задача беше да следят, доносничат и шпионират инакомислещите, ако имаше как и целия народ.

Ето защо ние настояваме:

Първо, да бъде създадена парламентарна комисия, представляваща всички политически сили, на които в най-кратък срок да бъдат предоставени досиетата на 400-те народни представители. (*Ръкопляскания*)

Комисията да има право да иска експертизи и анкети в онези от случаите, които намира за неясни.

Второ, комисията да огласи имената на онези от депутатите, за които е доказано, че съзнателно са сътрудничели на Държавна сигурност.

Трето, настояваме всички списъци на информаторите на Държавна сигурност да бъдат извадени от архивите на Министерство на вътрешните работи и предоставени на съхранение в Народното събрание, за да се предотврати евентуалното им по-нататъшно използване от които и да са политически сили.

18 юли 1990 година, София.

Парламентарен съюз на СДС (*Частични ръкопляскания*)

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Въпреки всичко смятам, че аз имах право, и се извинявам, че настоявам. Ако искаме да имаме ред, предложението наистина влиза в дневния ред, но в точка шеста - определяне броя и вида на другите комисии на Великото Народно събрание. Спокойно можем да разискваме по дневния ред и тогава, когато предприемаме разглеждането на всяка точка, да се правят предложения.

Аз предлагам все пак да се опитаме максимално да направим ефективна нашата работа. Не че възразявам. Както виждате, това бяха две предложения. Иначе ще разводним работата.

Думата има проф. Връбка Орбецова.

ВРЪБКА ОРБЕЦОВА: Уважаеми председателю, уважаеми народни представители! Изхождайки не толкова от юридически, от морални и от граждански позиции ние имаме правото да знаем какви хора са влезли във Великото Народно събрание.

Аз бих искала да разширим тези искания към онези хора, които в миналото си имат криминални присъди, присъди за деяния, утежняващи тяхното положение и опетняващи тяхното име.

Затова моля да се обърне внимание, искайки тези досиета, върху онези лица, които са консумирали криминални присъди за опетняващи тяхното име деяния.

Знаем, че в средата на юни имаше такава полемика в нашия печат - в "Дума", в "Демокрация" /16,17,18 юни т.г./. Затова се присъединявам към изказалите се и добавям - да се изисква от морална и от гражданска гледна точка, а и от политическа и деянията за криминални престъпления. (*Частични ръкопяскания*)

СПАС МУЛЕТАРОВ: Уважаеми народни представители! Позволявам си да взема отношение във връзка с направеното предложение от г-н Ганев да бъде изслушан от Великото Народно събрание и да бъдат задавани въпроси на обвиняемия по следствено дело N 1 на Главна прокуратура Тодор Живков.

Процесът срещу Тодор Живков започна по решение на предшествувания парламент, който излъчи специална комисия със съкратено название Комисия по деформациите, която следваше да разгледа провинения, да проучи постъпилите при нея материали по отношение на бивши държавни и партийни ръководители и да прецени за кои от тях с оглед на събрания доказателствен материал следва да се потърси отговорност.

Тази парламентарна комисия предложи на Главна прокуратура с предоставяне на известни писмени доказателства да бъде потърсена такава отговорност от Тодор Живков, Милко Балев и Иван Славков.

Във връзка с нейното предложение беше образувано предварително следствие, което продължи шест месеца, и последният шестмесечен срок, предвиден в Наказателно-процесуалния кодекс, изтича на днешна дата. От днес съгласно тези процесуални изисквания на Тодор Живков и на неговата защита се предявява огромно по обем и мащаби безпрецедентно следствие. То се състои от стотици свидетелски показания, от десетки томове, албуми, над 300 експертизи, над 8 експертни проверки и друг доказателствен материал, който е трудно да бъде изброен, без човек да има справката пред себе си.

Съгласно разпоредбите на Наказателно-процесуалния кодекс, щом едно лице е подследствено, по отношение на следствието, развитието на събраните доказателства и инкриминираните деяния не могат да се дават сведения на когото и да е. Тъй като в момента продължават следствените действия в заключителната фаза, запознаването на защитата с материалите, събрани по време на предварителното следствие, процес, който може да продължи неопределено време с оглед на обема му, тъй като защитата има право да направи писмени и устни възражения по отношение преразпитаните на някои свидетели, повторни експертизи, както и да оспори отделни заключения на вещите лица, по които органите на разследването трябва да вземат също отношение.

Считаме, че е невъзможно и е в разрез със съществуващите законни разпоредби обвиняем да бъде изведен и разпитван пред Народното събрание.

Ако Народното събрание прецени, след като инициативата за започване на процеса срещу Тодор Живков произхожда от него /имам предвид бившото Народно събрание/, че Тодор Живков следва да даде известни обяснения, да направи декларация в качеството си на държавен и партиен ръководител в един продължителен период, това е вече в компетентността на Великото Народно събрание да приеме свое решение, но то ще предопредели по-нататък и развитието на следствените действия по отношение на него.

Така че трябва да направим едно разграничение - Тодор Живков не би следвало, за да бъдем принципи и последователни и да спазваме законните изисквания, да се явява пред Народното събрание в качеството си на последственик, какъвто той е в момента.

Като политическа и като държавна фигура Народното събрание може да реши той да бъде извикан, поканен, за да направи изявление или декларация, което е от компетенцията на Народното събрание.

Противопоставям се той да бъде разпитван пред радио, телевизия и да му бъдат задавани въпроси, с което ние ще zlepоставим не само конституционните, но и други разпоредби, които съществуват в нашата страна.

Моля, с оглед на това предложение народните представители да вземат отношение. Считаю, че може да не се включи в дневния ред, а да бъде една последна задача, след допълнително консултиране с представители на парламентарните групи, за да не стигаме до някакви неточни процедурни действия, с които да бъдем злепоставени не само пред нас, а и пред останалата обществено-

Благодаря ви за вниманието!

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Спазвам строго реда на заявките да се изкажат. Давам думата на Стефан Продев.

СТЕФАН ПРОДЕВ: Уважаеми председателю на Великото Народно събрание, уважаеми народни представители! Ние, група депутати, ви молим да изслушате и одобрите следното наше предложение, което е в пълен унисон с току-що направеното предложение от парламентарния съюз на СДС. Като имаме предвид историческите задачи, които има да решава Седмото Велико Народно събрание, ния смятаме, че у всички нас независимо от политическите ни възгледи трябва да се изгради и поддържа едно истинско, гражданско и човешко доверие. Може да се борим за своите възгледи, но не бива да изпитваме каквито и да са морални подозрения един към друг.

Според нас първа стъпка към постигането на тази висока цел би могла да бъде една клетвена декларация, в която всеки народен представител да удостовери, че по време на тоталитарния режим не е бил таен информатор, т.е. доносник на служби в Министерството на вътрешните работи и Държавна сигурност от рода на печално известното Шесто управление.

Предлагаме декларацията да има следното съдържание:

"Аз, народният представител, удостоверявам с личния си подпис, че не съм бил и не съм таен информатор или друг доброволен сътрудник на служби и управления на МВР и Държавна сигурност. При доказване на обратното губя обществено доверие и напускам доброволно заемания от мен депутатски пост."

Моля народните представители да се изкажат по декларацията. И ако тя получи необходимото внимание, да се постави на гласуване.

Вярваме, че подобен текст, скрепен с нашите лични подписи, ще ни освободи от излишни съмнения и подозрения и ще създаде здрав нравствен климат във Великото Народно събрание.

Подписано:

Стефан Продев, Нешка Робева, Анжел Вагенщайн, Светлин Русев, Велко Вълканов, Добрин Спасов, Петър Балабанов,
Благодаря ви!

ПЕТЪР КОРНАЖЕВ: Уважаеми госпожи и господа! Аз поддържам предложението на колегатата Ганев, но изкам да допълня следното.

Наистина беше създадена Комисия по деформациите, която в началото беше председателствувана от г-н Луканов. Аз отговорно твърдя пред Великото Народно събрание, че тази комисия не свърши работа. *(Ръкопляскания от опозицията)* Вярвам, че това ще потвърдят и депутатите от БСП, като г-н Продев, г-н Вагенщайн, г-н Тамбуев, с които многократно сме говорили за това.

Освен това колегатата Мулетаров е присъствувал само на няколко от тези заседания и е неточен. За щастие има стенограми. Ние сме поискали там наказателна отговорност чрез Главната прокуратура не само на Тодор Живков. Ще изброя още няколко лица, а те са доста: на Димитър Ствянов, Григор Стоичков, проф. Шиндаров...

На тези наши искания главният прокурор заяви, че ще се образува следствие, но досега не знам какво е направено. Така че аз разширявам проблема: изслушването на Тодор Живков е не само важно за него, но и за това имагинерно понятие, което все още се шири по вестниците и се нарича обкръжение.

Колегатата Мулетаров, когото лично уважавам и мисля, че все още сме приятели, беше (не знам дали още е) заместник-главен прокурор, натоварен със следствието срещу Тодор Живков. Неговото становище е съвсем понятно. Съществува парламентарна практика в целия свят, при която може да бъде изслушано едно политическо лице, а даже и подсъдим. В миналото Народно събрание това с Тодор Живков не стана. Ние трябва да избегнем този рецидив. Ние трябва да го чуем. Съществуват сигнали от телевизията и други информации (аз не случайно отправих вчера питане към министъра на вътрешните работи), че Тодор Живков след тази нова мярка за неотклонение - домашен арест - се охранява само от милиционери от Шесто районно управление. Не така, както трябва да се охранява един бивш държавен глава в такъв отговоран момент.

Не виждам защо и кой от нас се страхува да чуем Тодор Живков. *(Ръкопляскания от опозицията)*

Колегатата Мулетаров не прецизира в какво качество говори - като депутат, като заместник-главен прокурор или като представител на парламентарната група на БСП. Аз моля по този въпрос, макар че наистина нарушихме дневния ред, гопода народните представители да вземат отношение.

Ния, юристите, не искаме позорен процес като този срещу Чаушеску, но българският народ, българските народни представители и юристите искат да знаят истината и не са убедени, че досега тя е достатъчно разследвана от Главна прокуратура.

Благодаря ви. *(Ръкопляскания от опозицията)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има думата Любомир Иванов - представител на парламентарната група на Зелената партия.

ЛЮОМИР ИВАНОВ: Член съм на групата на Съюза на демократичните сили за контакти с Града на истината. Уважаеми господин председател, уважаеми дами и господа народни представители! Предлагам в дневния ред на днешното заседание да бъде включена точка: обсъждане и вземане на отношение по петицията от гражданите на Града на истината, адресирана до депутатите на Великото Народно събрание. Упълномощен съм да доведе до вашето знание тази петиция и предлагам Великото Народно събрание да вземе ясно решение - да се ангажираме с разглеждането и решаването на исканията на гражданите на Града на истината.

Настоявам това решение да бъде взето още днес, преди да бъде закрито днешното заседание, тъй като от нас се очаква отговор до 21 часа тази вечер.

Благодаря за вниманието. *(Оживление в залата, частични ръкопляскания)*

АЛЕКСАНДЪР ЧИРКОВ: Уважаеми господин председател, дами и господа! Не съм юрист и искам да се изкажа като гражданин и депутат.

Преди малко разговаряхме с г-н Джуров, че ние трябва да преминем към конструктивни задачи. Аз му казах, че ние ще намерим конструктивния подход към креативни задачи, към креиране на истинската субстанция, която очаква българският народ, след като премахнем всички трудности, които стоят между нас.

Едната трудност виждам именно в това: ние говорим, че започваме тепърва да изграждаме правова държава. И от БСП, и от СДС ние признаваме, че нямаме правова държава. Затова с пълно основание аз се съмнявам във всички методи на разследване, изследване и доказване на всички структури, които сега са включени в нашата правова и съдебна институция.

Може би най-правилният път сега е да изслушаеме г-н Живков. Аз съм негов лекар. Преди два дни го посетих и трябваше да го прегледам. Той е здрав. И мисля, че и духовно също е на високо ниво. Душевно не е разстроен, психически е здрав. Наистина е понижен неговият градус. Той ми каза: "Аз съм Тодор Живков, 35 години ръководя тази страна. Целият български народ знае това нещо..."

И неволно си спомням за една статия в "Франкфуртер Алгемайне Цайтунг", в която един консервативен вестник се обръща към властите на ГДР тогава, за това, че държат Хонекер при такива лоши условия. Казваше се: как може тези хора, които в продължение на 30 години са се кланяли, прекланяли и възхищавали на този човек, сега да ограничават пространството му за живот...

Ние поне трябва да дадем възможност на Тодор Живков и той го желае. Предаде го на мен и аз ви го предавам.

Тодор Живков желае да бъде изслушан от депутатите на Великото Народно събрание. *(Ръкопляскания от опозицията)*

Мисля, че с неговото изслушване ние ще премахнем много пречки между нас и ще намерим и конструктивния подход към нашата работа във Великото Народно събрание.

Другото, което искам да кажа, е, че с една такава процедура ние ще постигнем голям ефект за всички нас. Ще успокоим Града на истината, който се строи. Ще успокоим хората, студентите. Ще успокоим целия български народ. Трябва да знаете, че макар магазините ни да са празни, въпреки че няма какво да се яде в момента, въпреки че няма бензин, че хората чакат по 12 часа, за да заредят колите си, хората искат да знаят какво ще каже този, който е ръководил съдбините на България в продължение на 35 години. Те искат един път да го чуят, да бъде изслушан от хора, които са получили доверието на целия народ в едно Велико Народно събрание, избрано по демократичен начин.

Това е моето предложение - този човек трябва да бъде изслушан.

Благодаря ви. *(Ръкопляскания от опозицията)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Думата има народният представител Иван Иванов от 22. Варненски едномандатен район.

ИВАН ИВАНОВ: Уважаеми господин председател, уважаеми дами и господа народни представители! От името на парламентарната група на Зелената партия искам да направя предложение в дневния ред да бъде обсъден въпросът за налагане на мораториум върху изпълнението на смъртните присъди до внасяне на изменения в Наказателния кодекс. Този въпрос е бил поставен и на "кръглата маса".

Благодаря за вниманието. *(Ръкопляскания от десния сектор)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има думата Георги Спасов. Има ли още желаещи да се запишат, защото имам намерение да приключваме? Мога да предложа да приключим записванията за изказване днес, за да можем да продължим? Иначе се самоиндуцираме и забравяме работата си, макар че всички предложения са записани, но по съответния ред щяха да бъдат гласувани и приети.

ПЕТКО ОГОЙСКИ: Прочетете кои са се записали, за да се знае кой след кого е.

ГИНЬО ГАНЕВ: Драгомир Драганов, Крум Хорозов, Александър Йорданов, Георги Тамбуев, Мирослав Дърмов, Михаил Михайлов, Христо Христов, Атанас Кехайов, Петко Симеонов, Стефан Нешев.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има ли още желаещи? Съгласни ли сте да приклучим записването за изказвания днес? Моля, които са съгласни, да гласуват. Приема се.

Да поставим ли регламент?

ГЛАСОВЕ ОТ ЗАЛАТА: Три минути.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Моля, тези, които са съгласни с регламент три минути, да гласуват. Приема се единодушно.

Има думата Георги Спасов.

ГЕОРГИ СПАСОВ: Уважаеми господин председател, уважаеми господа народни представители! Аз съм за това декларацията, предложена от г-н Стефан Продев, да влезе в дневния ред. Същевременно имам някои забележки и допълнения.

Смятам, че да се започне от информаторите означава да се започне почистването на системата от нейните слуги. Аз мисля, че в декларацията трябва да влезе и допълнителният текст, в който народните представители да декларират, първо, че не са участвали във вземането на решения за убийства без съд и присъди и за вкарване в концентрационни лагери или насилия по политически или каквито и да било други причини. *(Ръкопляскания от десния сектор)*

Мисля, че в декларацията също трябва да влезе текст, с който народните представители да декларират, че не са участвали в създаването и укрепването на тоталитарната система в България. *(Ръкопляскания от опозицията)* Предлагам да влезе текст, с който народните представители да декларират, че не са участвали в създаването на закони, които укрепват тоталитарния режим и задушават демокрацията. *(Ръкопляскания от десния сектор и виковете "Браво!")* Че не са работили в структурите на Държавна сигурност и другите нейни поделения, в репресивния апарат. Последният текст, който предлагам да влезе, е, че нямат вина за политическата, икономическата и екологичната катастрофа, в която се намира нашата страна.

Благодаря за вниманието. *(Ръкопляскания от десния сектор с виковете "Браво!")*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има думата Драгомир Драганов.

ДРАГОМИР ДРАГАНОВ: Уважаеми господин председателю, уважаеми господа заместник-председатели! Малко съм затруднен след предложенията на моя колега Георги Спасов. Опасявам се, че в залата едва ли ще остане някой. *(Смях в залата и ръкопляскания)*

Изцяло подкрепям декларацията на парламентарния съюз на Съюза на демократичните сили. Изцяло подкрепям прочетената тук от Стефан Продев декларация. Съгласен съм с предложението, което направи мойт колега Стоян

Ганев. Уважаемият г-н Корнажев, когато изброяваше това митично за всички нас, все още близко обкръжение на Тодор Живков, защо пропусна две много важни имена. Аз предлагам да включим и тях в списъка. Дори бих предложил да изслушаме и тях. Става дума за Милко Балев и за Никола Стефанов. (*Ръкопляскания от десния сектор*) Надявам се, че това няма нищо общо с политическите симпатии на някои техни близки.

Освен това да не забравяме, че отскоро време телевизията е на подчинение на Народното събрание, т.е. тя се явява наш орган. Предлагам, тъй като г-н Спасов вече тръгна съвсем обемно, да включим и телевизията. Хората от телевизията да бъдат подложени на един много строг, не разпит, а една много строга проверка от Народното събрание, за да видим дали между тях няма информатори, укрепващи тоталитарния режим (*Ръкопляскания*), и всички други, които влязоха в графите, изброени от колегата Спасов.

Виждам, че в тази точка, шеста от дневния ред, доколкото разбрах от така уважамия господин председател, става въпрос за други комисии на Народното събрание, предлагам да мине на трето място. Тоест, веднага след избора на другите две комисии да се избере и тази, в която става въпрос също за комисия.

Второто ми предложение е точка седма да стане точка четвърта, тъй като проблемите с телевизията наистина не търпят отлагане. Може би по-голямата част от вас знаят, че нашата парламентарна група на заседанието си онзи ден прие една декларация, в която апелираше, предвид на сложното положение във и около телевизията, проблемите да бъдат решени с предимство. При това положение точка шеста става точка трета, според моето предложение точка седма - точка четвърта, точка трета става точка пета и т.н. до точка осма, откъдето съм съгласен да продължим по-нататък вече по този дневен ред. (*Ръкопляскания*)

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има думата народният представител Крум Хорозов.

КРУМ ХОРОЗОВ: Предизвикан съм да отговоря на декларацията на г-н Продев, тъй като съм един от потърпевшите.

Искам да ви заявя, че през 1962 г., за да подпиша такава обязаност да донасям, бях уединен в Плевенския затвор в продължение на седем месеца с едно канче за всички нужди на две дъски. Понеже бях готов да умра, не подписах писмо за сътрудничество и слава Богу се явих пред вас да ви заявя това. (*Ръкопляскания*)

ГЛАСОВЕ: Браво, браво.

КРУМ ХОРОЗОВ: Вината сега се поставя пред везната на свети Петър, че грехът е на онзи, който е доносничил. Действително, ако в този тоталитарен режим човек е бил готов да умре, нямало е да стане доносник. Но виновността на тези, които мен ме товареха цели 11 години в затвора, че като бивш антифашист трябва да стана доносник и сътрудник на тази власт, защо не се изисква тяхната отговорност да бъде с две степени по-висока от отговорността на доносниците. *(Ръкопляскания предимно от народните представители на СДС)*

За съжаление, ако не половината, то една шеста от нашия народ носи на душата си греха на тези престъпни сили, които морално убиха нашия народ. Тях трябва да призовем да отговарят за деянията си. Предлагам тези, които са издавали законите, тези, които са съдействували с груба сила, да бъдат наказани повече в сравнение с тези, които са донасяли.

Благодаря ви. *(Ръкопляскания)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има думата г-н Александър Йорданов.

АЛЕКСАНДЪР ЙОРДАНОВ: Уважаеми господин председател, уважаеми дами и господа, колеги! На нашето Великото Народно събрание предстои изключително сложна и отговорна работа. Предстои да вземем отношение и решения по същностни проблеми на националния живот - в областта на икономиката, политиката, екологията, селското стопанство и т.н. Естествено това решение не може да бъде взето, без да се анализират задълбочено, честно и открито натрупаните в миналото проблеми и престъпления, извършени от комунистическия режим.

Ето защо намирам за уместни всички предложения, които тук бяха направени, за една сериозна парламентарна дейност в посока на установяване на вдъхновителите и извършителите на престъпления във всички области на националния живот.

Предлагам конкретно, първо, още на това заседание да гласуваме предложението за появата на г-н Тодор Христов Живков, който да даде отговори на нашите питання.

Второ, предлагам към направеното от Стефан Продев предложение за писмени гаранции, давани от всички депутати, да бъдат прибавени и още няколко точки.

Всички депутати да подпишат декларация, че не са участвували след 9 септември 1944 г. в преследване на хора по какъвто и да е повод.

ГЛАСОВЕ: И за хора участвували преди 9 септември.

АЛЕКСАНДЪР ЙОРДАНОВ: че също така не са участвували в паралелния щаб на Народната милиция, намирал се в "Славянска беседа".

Да подпишат също така, че не са участвали в създаването на лагери, че не са участвали с отговорни решения и с действия за въвеждането на български войски в Чехословакия. (*Ръкопляскания*) И това ще бъде според мен един огромен морален въпрос, свързан и с нашите бъдещи отношения на сътрудничество и добри намерения с Чешката федеративна република.

Последният въпрос към предложенията на г-н Продев е свързан с това, че сред намиранците се тук депутати няма хора, които са били пряко ангажирани, съдействували са, ръководили са, давали са инструкции за осъществяването на възродителния процес. (*Ръкопляскания от народни представители на СДС*)

ГЛАСОВЕ: Браво, браво.

АЛЕКСАНДЪР ЙОРДАНОВ: Приключвайки тези предложения, обръщам още веднъж внимание на своето първо предложение: още сега, веднага да гласуваме предложението за идването тук на г-н Тодор Христов Живков.

Благодаря за вниманието. (*Ръкопляскания*)

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има думата Георги Тамбуев.

Не искам предварително да интервюирам. Ако ми разрешите, с две думи да резюмирам. Очертават се две възможности.

Очертава се предложение, което трябва да се гласува специално, за изключването на Тодор Живков, за което трябва да се вземе отделно решение за създаването на комисия ад хок, която спада към точка шеста.

Обръщам внимание на този въпрос, за да не се повтаряме и доубеждаваме.

Имате думата.

ГЕОРГИ ТАМБУЕВ: Уважаеми господин председател, уважаеми съпредседатели! При двете наши национални катастрофи, когато е трябвало да се търси отговорност, народните събрания са приемали специални закони.

Ние се намираме пред трета национална катастрофа, а се мъчим да осъдим виновниците със законите, които са създадени по време на тоталитаризма. Това са закони за плебей, а не за патриций. Потвърждавам това, което каза г-н Корнажев, а и не само той. С доста хора от присъстващите в тази зала бяхме саксперти, привлечени към Комисията по деформациите на Народното събрание, която трябваше да се бори с деформациите. Това беше една смехотворна комисия. И тя не можа да свърши никаква работа, защото нейната работа се градеше върху съществуващото законодателство.

Например аз останах много изненадан, че първоначално следствието на Тодор Живков е възложено на заместник-главния прокурор Георги Атанасов - една личност, която е лично свързана с Тодор Живков преди 10 ноември. Известно е, че в печата се появиха доста факти за това как този заместник-главен

прокурор е обслужвал семейството на Тодор Живков. Трябваше да се създаде невероятно обществено мнение, за да се премине към друго решение - да се възложи това следствие на г-н Спас Мулетаров. Това стана на 1 април. Разбира се, той много сериозно се зае с тази работа. Имам пълно доверие, че той ще я изведе докрай. Зная, че следствието буксува, поради това, че то почива на едно старо законодателство, което не дава възможност Тодор Живков да бъде изправен на съд.

Напълно подкрепям предложението на г-н Ганев и други народни представители, Тодор Живков да бъде доведен в Народното събрание и да му се задават въпроси. (*Ръкопляскания предимно от народните представители на СДС*) Мисля, че това няма да попречи на следствието. Под булото на следствената тайна понякога стават неща, които са необясними за обикновения човешки разум.

Ще ви кажа, че успех от ревизиите, които се правят по следствието, да извлекат един факт.

Фактът е, че синът на Тодор Живков за по-малко от пет години е пръснал една огромна сума - около 700 хиляди лева, повечето във валута. Този факт под една форма беше изнесен във в. "Дума". Беше публикувана една много кратка информация, която създаде невероятно обществено мнение. В резултат на това много колеги журналисти взеха отношение. Но в резултат на това бях извикан от следствието, мъмрен и едва ли не заплашен, че не бива да се издават тайни, защото следствието не е приключило. Извинявайте, но има тайни и тайни. Има тайни, които трябва да бъдат явни за цялата наша общественост (*Ръкопляскания*)...

ГЛАСОВЕ: Браво, браво.

ГЕОРГИ ТАМБУЕВ: ...ако искаме да се изчистим от деформациите, меко казано. Зад това понятие деформация се крият доста големи престъпления.

Подкрепям и декларацията на Стефан Продев.

Смятам, че тук трябва да се гледаме в очите и да работим с чиста съвест.

В същото време искам да се добави и това. В една бъдеща комисия на Народното събрание да се проследи и криминалното минало на нашите народни представители.

Благодаря. (*Ръкопляскания*)

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има думата народният представител Мирослав Дърмов.

МИРОСЛАВ ДЪРМОВ: Уважаеми господин председателю, уважаеми дами и господа! Похвален е стремежът за изграждането на демократична Бълга-

рия в работата на новия, свободно избран парламент, за да започне стремеж към истината.

Затова нашата парламентарна група настоява да се проведе парламентарно разследване на всички обстоятелства, която доведоха до оставката на президента Петър Младенов.

Извинявам се, не се представих, заместник-председател съм на парламентарната група на Движението за права и свободи.

Благодаря. *(Ръкопляскания)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има думата Михаил Михайлов.

МИХАИЛ МИХАЙЛОВ: Уважаеми дами и господа, народни представители! След като изслушахме всички предложения, аз няма да се спирам на тях. Ще обърна вниманието ви на един много важен въпрос, който третира съществени задачи, които ще бъдат абсолютно обект на Великото Народно събрание в следващите дни, месеци, може би и на цялата година. Това е въпросът за така нареченото приоритетно направление в областта на селското стопанство.

Граждани и гражданки, колеги депутати! По поръчение на селските стопани, които присъствуват на нашите събрания, съм задължен да съобщя на Великото Народно събрание тяхната молба. Всички знаете, че напоследък масово се раздават селскостопански земи за вилно строителство и ползуване по най-различни поводи. С цел да не се създаде отношение между старите и новите собственици, докато не се разреши въпросът със земята и проведе аграрна реформа, която Великото Народно събрание трябва да скрепи със специални законодателни актове, ние предлагаме да се забрани на местните власти да раздават обществена земя по какъвто и да е повод.

Второ, да не се продава земя за селскостопанска дейност на чужди граждани. Това е желанието на моите избиратели в моя мажоритарен избирателен район и аз по тяхно поръчение ви предлагам още днес да се вземе решение да се приеме като директива на Великото Народно събрание до решаването окончателно на тези въпроси да не се прави никаква продажба на селскостопанска земя по какъвто и да е повод.

Благодаря ви за вниманието. *(Ръкопляскания)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има думата Христо Христов.

ХРИСТО ХРИСТОВ: Дами и господа, уважаеми народни представители! Вчера не бях изненадан, че колегата Ганев постави въпроса за Тодор Живков. На всички предизборни събрания почти съм бил сезиран с въпроса какво е моето отношение към съдебния процес, който се води в страната срещу него. Като юрист приемам, че този съдебен процес няма солидна правна основа. И тук в много голяма степен благодаря на колегата Тамбуев, който в значителна част

приведе част от аргументите, които исках да приведа пред вас. Така че, без да го повтарям, само ще развия някои от тях.

След втората национална катастрофа българските демократи, предвождани от Александър Стамболийски, гласуват за специален политически закон за съденето на виновниците за втората национална катастрофа.

Ако сега ние наистина се намираме пред трета национална катастрофа, ние сме длъжни преди всичко да гласуваме специален политически закон за съденето на Тодор Живков и на неговото обкръжение, защото деянията на Тодор Живков и на хората от неговото обкръжение нямат криминален характер. Те имат истински политически характер. Това са политически престъпления пред България и пред българския народ. (*Ръкопляскания отъясно и от центъра*)

В залата е многуважаваният от мен юрист Велко Вълканов. На страниците на съветския печат и в едно от българските издания той аргументирано защити тезата, че ръквът на нашия Наказателен кодекс е твърде тесен, за да могат да минат деянията на Тодор Живков през него.

Ето защо ние се изправяме преди всичко пред задачата, ако искаме да отговорим на един истински народен вик, на един истински народен вопъл, ако искаме да удовлетвори́м една деветмилионна българска потребност, ние трябва с яснота да определим политическия характер на престъпленията на Тодор Живков. Те не се свеждат до това, че той е изхарчил 700-800 хиляди лева, пък били те и валутни левове; че е раздал 300 или 400 апартамента, без да се съобразява с решенията на съответните съвети; че е обслужвал едни или други от своите подчинени с незаконни облаги. Неговите деяния са политически и трябва с политическо законодателство да бъдат оценени и осъдени.

Като казвам това нещо, аз веднага искам да прибавя, че съм чужд на идеята за национална мъст, на идеята за разплащане на сметки.

Мен ми се струва, че ние трябва с едно подчертано гражданско великодушие да погледнем на този въпрос. Тук не става дума за мъст. Може би присъдите, които съдът ще издаде, биха били и символични. Но по този начин ние преди всичко ще защитим една основна конституционна потребност. Това е потребността да отстоим идеята за народния суверенитет. След като, д-р Чирков, Живков Ви е казал, че 35 години е управлявал България и българския народ, то всеки, който управлява, независимо дали три години и половина или 35 години, трябва да знае, че не е по-голям от българския народ и българският народ има правото в крайна сметка да каже анатема на онзи, който е злоупотребил с неговото доверие. (*Ръкопляскания отъясно и от центъра*)

От тази гледна точка аз апелирам към вас, след като изберем президента на страната, да натоварим веднага една комисия от юристи, която да състави политически закон за съденето на Тодор Живков и неговото обкръжение. И този закон да бъде приет по извънредна процедура от Великото Народно събрание.

Само така ние можем да изпълним дълга си пред българския народ по този жизнено важен и психологически, и политически, и нравствен проблем. *(Ръкопляскания отляво и от центъра)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има думата господин Кехайов.

АТАНАС КЕХАЙОВ: Уважаеми другарю председател, колежки и колеги! Провокира ме изказването на колегата Чирков. Аз съм лекар наистина на Тодор Живков. Той практически страда от вертебробазиларна недостатъчност, паркинсон, диабет. Но всичко това, когато идва международната комисия да го прегледа, отрази с маркирани световъртежи, които съвсем не влизат във вашата област, господин Чирков. И на мен не ми е известен никакъв кардиолог, който да е отразил особена патология в сърдечно-съдовата система освен типичните за възрастта.

Следователно аз подлагам под малко съмнение пътя, по който сте влезли вътре, след като неговата патология е в областта, където аз работя и съм го отразявал, доколкото е било необходимо, Вас не съм Ви виждал. Може би Ви е имало, освен като приятел. Ще вземете думата по-късно. *(Ръкопляскания отляво и центъра)*

Вие, господин Чирков, говорите за морал. Позволете ми да ви кажа няколко думи.

Аз и няколко професори в тази България от 15 години внасяме всяка година милиони долари от лечение на чужди граждани. Но ние през този период не получавахме друго освен анкетки, анонимки и ордени, господин Чирков. *(Ръкопляскания отляво. Тропане)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ *(звечи):*

АТАНАС КЕХАЙОВ: Господин Чирков, Вие взехте 1440000 западногермански марки, 80000 долара и говорите за морал! *(Тропане по банките от центъра)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Моля тишина!

АТАНАС КЕХАЙОВ: Зная, че възбуждението е онзи див камък, който чака своя велик скулптор задръжката. Задръжка липсва и аз предлагам на почетасмото председателство да вземе отношение по същество върху проблемите, а не да играем на политика.

Благодаря ви. *(Ръкопляскания отляво)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Продължаваме дускусията. Има думата Петко Симеонов.

Трябва да ви кажа, че аз съм в най-неудобното положение тук затова, защото акустиката е отвратителна. Слушаме една четвърт от това, което се говори. Напрягам се, за да мога да схвана същността. Но мисля, че я схващам. Понякога, извинявайте, че не мога да реагирам, затова поисквах да оправят акустиката.

ПЕТКО СИМЕОНОВ: Уважаеми господин председател, уважаеми колеги! Аз имам предложение за включване на две точки в дневния ред. Първо ние не бихме могли да станем свободна страна дотогава, докато имаме политически емигранти. И предлагам въпросът за българската политическа емиграция да бъде включен в нашия дневен ред.

Второто ми предложение е свързано с разискването на закона за жителството, на временната наредба за ограничаване на жителството. Трябва да се премахне тази наредба, която е един феодален по същество нормативен документ.

Това са две предложения, които са обсъждани на "кръглата маса", и аз си спомням, че и групата на Комунистическата партия, сега Социалистическа, и на Българския земеделски народен съюз подкрепиха тези два въпроса да бъдат разисквани в Народното събрание.

Благодаря ви. *(Ръкопляскания)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има думата господин Стефан Нешев.

СТЕФАН НЕШЕВ: Уважаеми колеги народни представители! Тук се разискват неща с особена важност. Аз съм малко смутен, защото ще се обърна към вас с един по незначителен въпрос, но ще апелирам към вашата хуманност.

Аз съм народен представител на 144. едномандатен Русенски район и вис явно си давате сметка, че искам да зафиксирам вниманието ви за екологичната съдба на град Русе.

Независимо от положените усилия на премиер-министъра на България, положителни усилия, Русе отново е атакуван от химическия комбинат на град Гюртево. Като последна мярка апелирам към вас да отправим парламентарна декларация, която да бъде включена в дневния ред до парламента на Румънската народна Република с оглед на съдействие за решаване на екологичния проблем на град Русе. *(Ръкопляскания)*

Благодаря ви! Благодаря ви! *(Ръкопляскания)*

Предлагам на председателството, предлагам и на вас - парламентаристите от двете парламентарни групи - от БСП и от СДС - да подготвят текста на декларацията, да ви я предоставят на вашето внимание. Още веднъж ви благодаря. *(Ръкопляскания)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има думата господин Жельо Желев.

ЖЕЛЮ ЖЕЛЕВ: Уважаеми господин председател, уважаеми колеги! Много от нещата, които имах намерение да кажа, бяха казани от говорилите преди мен. Затова ще съкратя съвсем изказването си.

Към декларацията, която ни предлага господин Продев, предлагам наред с другите неща, които бяха предложени, да бъде включен и следният текст:

Не съм участвувал в създаването на Шесто управление на Държавна сигурност нито като партиен работник, нито като държавен ръководител. *(Ръкопляскания)* Искам да кажа също нещо във връзка с декларациите.

Всички наши кандидати за народни представители предварително попълниха декларации, че не са били сътрудници на Държавна сигурност. Ще бъде много интересно да се види кой от тях не е бил искрен и честен.

Смятам, че декларацията, която предлага Стефан Продев, която аз поддържам изцяло с допълненията, не изключва искането на Съюза на демократичните сили, което беше изложено в съответната декларация - да бъдат предоставени досиетата на народните представители и да бъде съставена комисия на паритетни или равноправни начала, която да проведе пълно и компетентно разследване.

Току що получих декларация от Конфедерацията на независимите синдикати. Но тъй като тя е адресирана не само до мен, а и до академик Николай Тодоров *(реплика от председателя Николай Тодоров: "Имам я при мен")*, до Андрей Луканов и прочие *(реплика от председателя Николай Тодоров: "Ще я прочета след няколко секунди, благодаря Ви")*, връчвам Ви текста, благодаря.

Благодаря. *(Ръкопляскания)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Последен, когото бях пропуснал, допълнително изправих грешката, е Атанас Узунов.

АТАНАС УЗУНОВ: Уважаеми господин председател, уважаеми народни представители! Подкрепям декларацията на господин Продев, като предлагам да има допълнение и следния текст: "И като длъжностно лице не съм издавал заповеди и разпоредби и не съм съпричастен в действията, нарушаващи човешкия морал, спомагащ за диктатура, деформации и тоталитарен режим до десети ноември". *(Ръкопляскания)*

Опитите да се дискриминира политическият противник са стари колкото света. В него влизат и действия, при които се подменят досиетата, подменят се редица следствени материали. Затова предлагам министърът на вътрешните работи да декларира и да вземе всички необходими мерки за надлежен контрол и охрана на досиетата, както тези в Държавна сигурност, така и служебните досиета на сега действащите депутати, включени в системата на властта. (*Ръкопляскания*)

Затова предлагам още да се създаде комисия от различни парламентарни групи в момента за изпълнение на този надлежен контрол.

И второ, последно, предлагам охраната на Тодор Живков да се засили в съответния порядък, тъй като не е изключено да има заинтересувани това лице да изчезне.

Благодаря ви. (*Ръкопляскания*)

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Моля, заповядайте последен.

АЛЕКСАНДЪР ТОМОВ: Уважаеми председателю, уважаеми колеги! Аз мисля, че би било чудесно, когато ние поставяме така отговорно въпросите, да можем да решим всичко това, което се е натрупало като мъка през тия четиридесет или петдесет години. И вероятно трябва така и да действуваме.

Заедно с това аз се обръщам към вас с една молба - нека, търсейки големите въпроси на днешния ден и утрешния ден, да не забравяме и това, което е текущо. И в тази връзка аз искам да ви кажа нещо, което много ме безпокои, а безпокои и моите колеги - парламентарната фракция на БСП.

Това е меморандумът на Изпълнителния комитет на Конфедерацията на независимите синдикати в България, който вероятно сте прочели и който е публикуван в пресата. Поставя се малко или много въпрос, свързан със стачна готовност и вдигането отначало на локална, а след това и на национална стачка. Поставят се пет въпроса, принципи, всички отнасящи се до Народното събрание и до нашата конкретна дейност. Меморандумът не е адресиран до отделна политическа сила, не е адресиран и до нито една партия отделно. Той е адресиран до политическите сили във Великото Народно събрание.

Аз не искам да ви запознавам и да чета подробно всичко това, което е написано в този меморандум, и тези искания. Моето лично мнение, а и мнението на депутатите, които се намират поне около мен в нашата парламентарна фракция, е че тези искания са оправдани и са реалистични.

Единственото, с което се обръщам към вас, е следното: Нека в дневния ред бъде включена точка, която да предвижда разглеждането на този меморандум, за да можем да отговорим ние като Народно събрание.

Срокът, който е поставен, е 23 юли и аз мисля, че ние не можем да отлагаме това. Искам да споделя и да кажа съвсем откровенно, че аз с господин Желев и с някои други колеги разговарях, и мнението, което беше изказано поне от тяхна страна, е, че те желаят отделно да се отговори.

Но както разбирам от този меморандум и от консултациите, които проведохме, синдикатите не приемат подобно нещо. Те искат отношението на Великото Народно събрание. Става дума за ускоряване на нашата работа по решаването на неотложните социално-икономически въпроси.

Ето защо аз ви моля и тази точка да бъде включена в дневния ред - отношение към меморандума. Благодаря. *(Ръкопляскация)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Александър Лилев. Моля, Александър Лилев.

АЛЕКСАНДЪР ЛИЛОВ: Уважаеми господин председател, уважаеми дами и господа! Аз съм съгласен с предложението, което беше направено, да бъде поканен във Великото Народно събрание Тодор Живков, за да даде необходимите разяснения по всички въпроси, които интересуват нашия парламент. Мисля, че нашият парламент трябва да има възможност да поканва когото пожелае от миналите и от сегашното управление, както се прави в парламенти-те във всички страни по света. *(Ръкопляскация)* Това ще бъде и полезно, и поучително за държавниците на България, но аз вземам думата не за това, а за да изрази една тревога. Аз не съм консултирал тази моя тревога с парламентарната група на партията, която представлявам, за което я моля да ме извини.

Аз съм поразен, действително съм поразен, от степента на озлобление, което наблюдавам тук, в залата на нашето Велико Народно събрание, на втория ден от неговата работа. И аз се боя не от това, което ще чуем от Тодор Живков - аз се боя за България. *(Възгласи на неодобрение)* Може да ви изглежда невероятно, господа, но аз ви приканвам да се замислите върху това, което казвам.

Аз се питам дали ние, от всички редици на тази зала, не се тревожим, дали не се боим, че тази жажда за мърт *(бурни възгласи на неодобрение отдясно)* може да ни доведе нас и България до пропаст? Дали не е по-мъдро, господа народни представители...

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Моля да се изслушваме!

АЛЕКСАНДЪР ЛИЛОВ: Дали няма да е по-мъдро да се вгледаме в опита на онези страни, които бяха преди години в нашето положение. Аз бих насочил вашия мъдър парламентарен ум и мисъл към опита на една Испания, която преживя не по-лека диктатура от нашата диктатура. Аз бих насочил вашето

мислене към гръцкия държавнически опит. Там се намериха политици, политически партии, които тръгнаха по друг път. Те не тръгнаха по този път, който се предлага днес. Те намериха сили да затворят една страшна страница от своята история. И мисля, че поведоха своите държави и народи към благоденствие. Днес тези страни са в Европа.

Този път, по който тръгва днес Великото Народно събрание, е опасен, господа, за България. *(Бурни ръкопляскания отляво)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Искам да обобщя и да пристъпим към решения. Първо, гласувахме да прекъснем разискванията. *(Възгласи на неодобрение)*

Има думата г-н Желю Желев.

ЖЕЛЮ ЖЕЛЕВ: Бих искал да кажа няколко думи по повод на последното слово.

Тук се изрази опасение, че народните представители, които искат да знаят истината за нашето общество, за близкото и по-далечното минало, представлява стремеж към мъст, към разправа и пр. Аз мисля, че това е неоснователно.

Присъствувал съм на много митинги. Там хора, които са пострадали твърде много от тоталитарния режим, младостта им е отишла по лагери и затвори, слушал съм ги собствените си уши, да казват, че те въпреки личните и на техните семейства страдания никога не са били и няма да бъдат за мъст. *(Бурни ръкопляскания отдясно)*

Мисля, че и сега, в духа на това Народно събрание, не витае тази идея. По-скоро тук съществува желанието да се знае цялата истина за нашето общество.

Говори се, че трябва да затворим една страница, но, господа, нека най-напред да я прочетем! Защо да я затваряме, преди да сме я прочели! *(Стават на крака с бурни ръкопляскания и възгласи "Браво")*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Моля, нека продължим нашата работа. Мисля, че няма повече нужда от изказвания. Позволете и на председателя да вземе думата.

Искам да направя конкретни предложения. Изслушайте ги и ще ви дам думата да се изкажете. Освен това смятам, че досега правя всичко възможно, за да се изкажат всички желасици.

Смятам, че можем да обобщим. По въпроса за Тодор Живков, който трябва да се реши тази вечер, има две предложения. Едното е за изслушване и за даване на въпроси на Тодор Живков във Великото Народно събрание. Не се

постави въпросът за срок, не се постави въпрос за процедурата, въпросът е поставен по принцип.

Вторият въпрос е Великото Народно събрание да изработи специален закон за съдене на Тодор Живков...

ГЛАСОВЕ ОТДЯСНО: Не.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Моля, аз си записах най-внимателно. От вас зависи какво ще приемем. Затова подлагам предложенията за гласуване.

ГЛАСОВЕ ОТ ЗАЛАТА: Едното не изключва другото!

СТОЯН ГАНЕВ: Уважаеми господин председател, уважаеми народни представители! Предложението, което направих за включване в дневния ред, е съвсем конкретно - за изслушване на г-н Живков и за задаване на въпроси към г-н Живков от народните представители във Великото Народно събрание на едно от следващите заседания на Великото Народно събрание.

Ние тук трябва да решим това да стане час по-скоро, тъй като има съмнения относно това как по-нататък ще се развие съдбата на г-н Живков.

Вчера беше отправено питане от г-н Корнажев, на което все още не е отговорено, независимо че Конституцията и законите задължават адресата да отговори. Все още няма отговор. Затова ние искаме изслушването на г-н Живков да стане веднага след избирането на държавния глава. А не така, както вие казахте, без определяне на срок въобще. Това трябва да стане на едно от следващите заседания през следващите дни.

Освен това предложението за специален закон не изключва първото предложение за изслушване на г-н Живков. Така че да се гласува и за едното, и за другото.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Аз именно това имах предвид. Има думата г-н Семерджиев.

АТАНАС СЕМЕРДЖИЕВ: Господин председател, уважаеми колеги! Мисля, че упректът, който се отправи към ръководството на Министерство на вътрешните работи по повод забавяне на отговора на питането на г-н Корнажев, е неоснователен, тъй като доколкото аз съм запознат преди избирането на ръководството на Великото Народно събрание няма място за питане и отговори на питането.

Изпитвам дори известно неудобство да изтъквам този момент пред г-н Корнажев, на когото това е специалност, това е неговото поприще, но тъй като вече е избрано ръководството на Великото Народно събрание, аз съм готов да отговоря. Охраната на г-н Живков е организирана в строго съответствие с мярката, постановена от прокуратурата, за неотклонение - домашен арест. Ако

тя се смята за недостатъчна, ръководството на министерството е готово да я усили, но се боя, че тогава ръководството на министерството ще бъде упрекнуто, че създава режим, по-строг, отколкото предвижда мярката за неотклонение "домашен арест".

Отчитайки загрижеността за Великото Народно събрание, аз незабавно ще разпоредя охраната да бъде усилена.

Благодаря за вниманието. *(Ръкопляскания)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има думата г-н Лилов.

АЛЕКСАНДЪР ЛИЛОВ: Първо, искам да отговоря на репликата на моя колега г-н Желев и да му кажа откровено, аз разбирам отлично за какво става дума, и ще си послужи с думите на Никола Петков, които бяха казани тук в трагични времена: "Не страницата желаете да прочетете, желаете да поставите на съд една партия, господа." Но това няма да стане, защото тази партия е на 100 години и народът знае какво е направила тази партия!

Благодаря. *(Стават отляво и аплодират г-н Лилов)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има предложение да се гласува въпросът за изслушване и задаване въпроси на Тодор Живков в близките дни.

Има думата г-жа Клара Маринова да зададе един процедурен въпрос.

КЛАРА МАРИНОВА: Вземам думата не за изказване, а за процедурен въпрос.

Уважаеми председателю, уважаеми колеги народни представители! Започнахме обсъждане на дневния ред на нашата сесия. След това се прехвърлихме на въпроси от друго естество.

Задавам само въпрос: продължаваме ли обсъждането на дневния ред или преди това ще гласуваме постъпилите предложения? Защото записах две предложения - да бъде изслушан или да не бъде изслушан г-н Тодор Живков.

Но не разбрах ще обсъждаме ли дневния ред и ще приемаме ли дневния ред най-напред, а след това постъпилите допълнителни предложения?

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Не. Моля ви се, аз спазвам строго определена процедура. Вземам най-отдалечените въпроси, които не влизат или не са предвидени в дневния ред. Затова поставям въпроса за Тодор Живков, тъй като не е поставен в дневния ред. Докато всички други въпроси аз мога да обединя в няколко пункта и да ги отнеса към съответното предложение за дневния ред. Затова ако оставите спокойно да продължим, аз мисля, че ще стигнем до съответните решения.

ВЛАДИСЛАВ ДАСКАЛОВ: Искам думата по процедурен въпрос.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: По процедурен въпрос? Заповядайте.

ВЛАДИСЛАВ ДАСКАЛОВ: Уважаеми господин председателю, уважаеми дами и господа! Господин Лилев изрази едно опасение, което засяга в крайна сметка и моята персона. Едно опасение да не би да сме обладани от чувството на озлобление и жажда за мъст. И се обърна (*възражения*)... и се обърна към част от присъстващите. И тъй като моя милост е част от присъстващите, си позволявам да взема отношение към това с един единствен пример.

Само преди по-малко от две години по Българската телевизия беше излъчено предаването с един известен наш поет, който в своята стихосбирка се обърна към загиналите си другари партизани с призива: "Другари, защо не сте живи, за да отмъстим".

Благодаря. (*Частични ръкопляскания*)

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Аз мисля, че това не беше процедурен въпрос. Съжалявам.

ПЕТЪР СЛАБАКОВ: Моля ви, един въпрос.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Заповядайте.

ПЕТЪР СЛАБАКОВ: Уважаеми господин председателю, уважаеми народни представители! Аз никога не съм бил народен представител, но смятам, че до никъде няма да стигнем. Всичките тези неща, които се изброиха, разбира се, че трябва да се търси за тях отговорност, и аз предлагам да се излъчат две комисии. Едната, която да търси отговорност и виновниците. Но да има и друга комисия, комисия за икономиката и за кризата, в която сме затънали. (*Частични ръкопляскания*)

Преди малко един наш представител от БЗНС "Никола Петков" каза за земята. Но имайте предвид, че ние стоим тук и от време на време излизаме, отиваме да пием кафе, да пием айрян, а след малко сигурно трябва да отидем да вечеряме.

Питате ли откъде ще вземем храна и как ще се напълнят тези магазини с храна за нашия народ?

Две комисии успоредно, с еднаква отговорност трябва да работят. Нашите избиратели чакат нещо от нас. Не можем да затънем само в едната страна или само в другата. Работите трябва да вървят успоредно. Иначе аз не виждам изход. А така можем да продължим и до Нова година и въобще да не знаем какво правим. (*Частични ръкопляскания*)

Отговорността си е отговорност. Не снемам никаква вина от тези, които са виновни, но успоредно трябва да върви и другото.

Благодаря ви. (*Частични ръкопляскания*)

КРУМ НЕВРОКОПСКИ: Искам думата.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: По процедурен въпрос ли?

КРУМ НЕВРОКОПСКИ: Искам да се изкажа.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Моля Ви кратко да бъде.

КРУМ НЕВРОКОПСКИ: Уважаеми господин председателю, уважаеми дами и господа народни представители! Нямах намерение да взимам думата. Желанието ми е да внесем известно спокойствие, да намалим градуса след изказванията на редица народни представители, които изразиха свои становища по съвест и убеждение.

Аз съм дълбоко изненадан от изказването на г-н председатели на Социалистическата партия г-н Лилков, от начина, по който той изрази становище, че във възгласите и ацелите, в изказванията на нашите народни представители от Съюза на демократичните сили едва ли не е лъгало желание за мъст, за отмъщение.

Господин д-р Желев напомни. Аз имах честта на много митинги да присъствувам заедно с него и да изразяваме становище на пострадалите, на репресираните. Тази дума не е точна. Не е точна! Не е точна! Аз съм бил девет години в Белене без съд и без присъда, без съд. И заявихме, че никога, по никакъв повод, при никакви обстоятелства няма да искаме отмъщение за миналите наши страдания. *(Частични ръкопляскания)*

Ние сме слушали българския народ и когато ние излагахме становище от името на българската опозиция, добре, високо казахме, за да не може да се получава една, не знам дали съм точен, една спекулация, която, без да желае човек, може да изпадне в нея. За каква мъст и за какво отмъщение става дума?

Тук ясно и определено българската опозиция предлага точно, ясно да се яви не кой да е, а Тодор Живков. Сам е казал на г-н Чирков, че желае това. Аз ви моля да не поставяме под съмнение неговото изявление, толкова повече, че Тодор Живков не е умрял и няма опасност да умре, че желае да каже истината пред българския народ за 35-годишното му стоене на чело на това управление. Искаме това. Предлагаме това да се гласува от Великото Народно събрание. Толкова по този въпрос.

Още една дума. Може ли да има съмнение? Тук се прави едно смешение. Аз съм юрист също. Нямам претенции да бъда голям юрист и е нескромно. Но самият факт, че той участвуваше в т.нар. престъпен възродителен процес, има състав, господа юристи от тази страна *(сочи вяво)*, състав на престъпление в нашия Наказателен кодекс, по който не може да мръдне Тодор Живков. *(Частични ръкопляскания)* Има състав на престъпление в нашия Наказателен кодекс за получаване на суми и имущества без правно основание и ще бъде съден и осъден.

Но съвсем друго предложение ние правим. В нашата близка и по-далечна история са съдени виновниците за национални катастрофи, които са сполетявали българската нация и българския народ. Сега ние, юристите, с една комисия ще се опитаме да създадем състав на престъпления за виновниците за националната катастрофа, пред която е изправена България. (*Частични ръкопляскания*)

Следователно има две предложения. Ние ви призоваваме и вас. Нашето предложение е ясно, то може да не се приеме, то е отделен въпрос. Може да не го искате вие, но заявявате, че нямате нищо против да бъде изслушан.

А вторият въпрос е за престъпленията, криминални и политически, на този човек. Аз държа за стоенето ни тук на това високо място, и не е позволено да обиждаме когото и да било, още повече, че ние имаме задължения, и тук е мястото да посоча и да не забравят господата от тази страна (*посочва вяво*) и специално г-н Лилков в срещите ни по време на "кръглата маса" - аз не издавам тайна - казвахме, когато видимо социалното напрежение беше високо, да не счупим стомната. Там призовавахме за консенсус и съгласие на Националната кръгла маса. Затова и вчерашното ми изказване беше в този дух. И тук трябва да проявяваме такъв дух.

Благодаря за вниманието. (*Частични ръкопляскания*)

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: За процедурен въпрос има думата Благой Дечев.

БЛАГОЙ ДЕЧЕВ: Господин председател, господа заместник-председатели, уважаеми господа народни представители! Искам да кажа само две думи. Предлага се да се гласуват две неща: да се извика г-н Живков да се разпита и да се гласува закон за политическите престъпления. Доколкото не ме лъже паметта, аз все още не съм на тази възраст бързо да забравям - г-н Мулетаров направи едно трето предложение, което не знам защо г-н председателят отминава, че едно такова викане тук не отговаря на редица точки от закона и би наложило отвод (*възражения*). Това е предложение, господа, това е предложение. И ако искаме да бъдем прависти, дайте да го гласуваме и него.

АЛЕКСАНДЪР ЧИРКОВ: Не вярваме в институциите.

БЛАГОЙ ДЕЧЕВ: Съжалявам, г-н професоре, но институцията все още съществува и ние затова сме се събрали да я разглеждаме с вас тук. И аз се надявам, че ще успеем.

Благодаря ви.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има думата за процедурен въпрос Азаря Поликарвов.

АЗАРЯ ПОЛИКАРОВ: Уважаеми другарю председател, уважаеми господин председател, уважаеми колеги! Според мен, ако щете като въпрос го възприемете, смятам, че би трябвало да се излъчи поне тричленна делегация от събранието, която да сондира лицето Живков дали е готов да... *(оживление в залата)*

Не ви чувам какво казвате. Моля ви чуйте, аз искам да кажа само едно изречение. Аз вярвам, разбира се, на проф. Чирков, но излиза, че не ние предлагаме да дойде Тодор Живков, а Тодор Живков предлага да дойде тук. Това са две различни постановки на въпроса. Той ли взема инициативата, или Народното събрание? *(оживление в залата)*

СТОЯН ГАНЕВ (от място): Ние сме направили ясно предложение по този въпрос: Народното събрание да задължи г-н Живков да се яви на следващото пленарно заседание на Великото Народно събрание.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Моля ви се, изслушвайте се, както и аз ви изслушвам.

АЗАРЯ ПОЛИКАРОВ: Моето предложение е да се направи официален сондаж, който да се докладва тук, че той приема това...

ГЛАСОВЕ ОТ ЗАЛАТА: Не, не! *(Шум в залата)*

АЗАРЯ ПОЛИКАРОВ: Добре, задължете го.

Благодаря ви за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Господин Корнажев, наясно сме по въпроса, нека продължим нататък. Както виждате, мъча се да бъда максимално либерален, за да можем да стигнем до решение. Ясно е, че депутатите желаят да изслушат Живков. *(Частични ръкопляскания)* Предложението предстои да бъде гласувано. Аз не исках да фиксирам предварително всички условия, защото въпросът е достатъчно деликатен, за да има нужда в близките дни да се проучат въпросите, условията, възможностите, да се вземат предвид всички обстоятелства. И още утре ние смятахме да ви докладваме какви са възможностите, кога, как и какво може да стане, стига с вот да се приеме това решение.

ГИНЬО ГАНЕВ: Моля преброятелите да бъдат по местата си и ще се докладва устно тогава тук.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Искам да припомня каква е понататъшната процедура, за да не се смята, че с това изчерпваме. Това са най-отдалечените предложения, които би трябвало или да приемем, или да отхвърлим от дневния ред. Затова ги поставям.

Що се отнася до другите предложения, тях ще ги минем по-лесно, може би даже няма да има нужда от гласуване, тъй като въпросът за създаването на ко-

мисия ад хок по всички тези петиции, клетвени декларации, всичко това е нормално, предвидено и си влиза в дневния ред. И веднага след това ще пристъпим към дневния ред, с няколко встъпителни думи.

Тези, които са за изслушване и задаване въпроси на Тодор Живков, много моля да гласуват. *(Частични ръкопляскания)*

Моля ви, недейте ръкопляска. Аз предлагам да се гласува, за да не си играем на мнозинство и малцинство. Въпросът е сериозен и трябва да се знае с колко гласа и как е гласувано.

ГИНЬО ГАНЕВ: Досега са получени резултати от 5 сектора. Колко са всички. Шест. Къде е шестият резултат?

По-високо, за да чуят народните представители, после тук.

Въздаржали се. *(Възгласи "браво" от опозицията)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Резултатите от гласуването ще обяви Гиньо Ганев.

ГИНЬО ГАНЕВ: За предложението Тодор Живков да бъде изслушан от Великото Народно събрание - 274 гласа. *(Народните представители от опозицията стават прави и продължително ръкопляскат)*

(Председателят звъни и продължава)

Против - 22. Въздържали се - 25.

Независимо от малкото несъответствие - убедително мнозинство в полза на предложението. *(Частични ръкопляскания)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Давам думата на Драгомир Драганов.

ДРАГОМИР ДРАГАНОВ: Колеги, надявам се, че страстите малко утихнаха, така че ми позволете да направя две предложения, свързани с дневния ред.

За първото изпитвам малко неудобство предвид на тежкото състояние, в което се намира цялата ни страна, но все пак ще го кажа. Тук между нас има 220 души, като са от провинцията. Не правя никаква разлика между различните политически пристрастия и групи. *(Ръкопляскания)*

Настоявам да бъде създадена комисия, която да се занимае спешно с разрешаването на техните битови проблеми, които никак не са леки. *(Ръкопляскания)*

Второто ми предложение. Ако е възможно за вечерните ни заседания да определим един регламент за завършване, защото снощи бях свидетел как много от тези хора останаха без храна.

Благодаря ви.

КРАСИМИР ПРЕМЯНОВ: Аз искам да потвърдя и допълня това, което беше казано от един от нашите народни представители - от парламентарната гру-

па на Българската социалистическа партия. За да дадем ход на решенията, които току-що приехме, струва ми се, че ще бъде коректно и правилно, ако като условие и ход към неговото изпълнение приемем съставянето на една комисия, която да уточни личната воля, намерения и съгласие на въпросния Тодор Христов Живков (*оживление в залата, израз на неодобрение от страна на опозицията*). Защото аз не подлагам на съмнение това, което каза г-н Чирков, но все пак не зная в какво качество и по чия инициатива той е бил при Тодор Христов Живков.

Предлагам да съставим комисия. В нея да влизат представители на всички парламентарни групи. В противен случай аз не виждам правно основание, по силата на което ние можем да доведем Тодор Живков тук, ако не е налице неговата лична воля и съгласие.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има думата Румен Воденичаров.

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Вие знаете, че Независимото дружество за защита правата на човека вчера излезе със специална декларация по случая Тодор Живков във връзка с изтичане на шест месеца от започване на неговото следствие.

Днес, в качеството си на председател на Независимото дружество за защита правата на човека, бях приет от г-н Тодор Живков, преди половин час. Той написа и подписа собственоръчно (*моля телевизията да представи*) (*възгласи на одобрение от страна на опозицията, ръкопляскация*) следното обръщение към Великото Народно събрание, което предоставям на вашето внимание:

"Уважаеми народни представители, Обръщам се към вас поради произвола, който извършва главният прокурор от няколко месеца насам срещу мен и тези, които стоят зад него и дирижират следствието, с две молби.

Първо, моля Великото Народно събрание да прекрати произвола срещу Тодор Живков и семейството му.

Второ, моля, ако има възможност, да ми се обезпечи лична охрана до раждането на моя правнук през м.октомври 1990 г.

След като видя правнука си, аз се отказвам от всякакви претенции за охрана и други форми на грижа към мен, възприети в цивилизованите страни за хора, били в моето служебно положение.

Готов съм пред българския народ, от който съм неделима част, и пред Великото Народно събрание да изляза и да кажа истината за времето, през което съм работил, и за моята дейност.

С уважение, Тодор Живков"

(Възгласи от опозицията в знак на одобрение)

В допълнение искам да съобщя, че личната молба на г-н Тодор Живков е след конституиране на Великото Народно събрание и след избор на президент да излезе с едночасово експозе пред нас.

Благодаря ви.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Г-н Воденичаров може ли да ни го оставите (*обръщението*) като копие.

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Нямам копие.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Ще направим копие утре.

След като гласувахме по този въпрос и след като изслушахме тази декларация на Тодор Живков, мисля, че въпросът е абсолютно ясен. Остава да ни дадете възможност утре на следобедно заседание да предложим конкретен план, след като проведем необходимите консултации.

Давам думата на г-н Стефан Савов.

СТЕФАН САВОВ: Въпреки че досегашният правилник за работата на Народното събрание не предвижда така наречените секретари, смятам, че ние до гласуването на правилника е добре да изберем секретари, които да бъдат в помощ на Бюрото, тъй като иначе става хаос. Ние не знаем кои са тези преброители. Днес от резултата, макар и съвсем убедителен, се губеха гласове. Мисля, че утре на първо място трябва да изберем четири или шест секретари.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Съгласни ли сте сега да обсъждаме въпроса за закон или да го оставим, когато разглеждаме в рамките на дневния ред законоположенията. Предлагам всички въпроси, които бяха включени в порядъка на клетвена декларация, закон за разкриване на картотеките, петиция (за Града на истината), за убийци, лагери и т.н. - една съвкупност от въпроси.

Тъй като в случая имаме предвид отделна точка за комисии, нека това да бъде една комисия, която ще създадем анблок. Нека обаче парламентарните групи да се съберат, да подготвят нейния състав, ръководство и да ни го предложат в съответния ред, за да може и тази комисия с предложенията, които са протоколирани, да се уточнят, да се видят и протоколите, за да може все пак най-добре да се подготви за разглеждане този въпрос. А не да бъде подложен на една подробна дискусия.

Следователно по този въпрос не предлагам гласуване, тъй като това влиза в рамките на дневния ред.

Има обаче други два въпроса, които няма как да влязат в дневния ред, а трябва да ги гласуваме.

1. Декларация до парламента в Румъния.

Това е отделен въпрос. Не влиза като част от дневния ред.

Моля, които са съгласни да се направи такава декларация, да гласуват.

Мнозинство.

Прието е предложението.

2. Отношение към Меморандума на Конфедерацията на Независимите синдикати в България.

Въпросът е много важен и мисля, че трябва да вземем отделно решение и утре ще предложим, ако сте съгласни, да го включим.

Моля, които са съгласни с този меморандум, да гласуват.

Мнозинство, приема се.

ЛЮБОМИР ИВАНОВ: Искам да поставя процедурен въпрос по дневния ред.

Беше направено предложение днес преди закриването на заседанието нашето събрание да вземе решение по петицията на гражданите на Града на истината до депутатите от Великото Народно събрание.

Моля, господин председателят да постави това предложение на гласуване така, както беше направено, без да го променя, да го включва в комисии и т.н.

Благодаря за вниманието. *(Оживление в залата)*

ГИНЬО ГАНЕВ: Какво точно е предложението, което трябва да се гласува.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Утре ще вземем отношение по това.

ГЕОРГИ ТАМБУЕВ: Вече два пъти слушам това предложение, което се прави, и то с един ултимативен тон: до съответен час да вземем отношение.

Аз мисля, че Градът на истината няма право да дава ултиматуми на Великото Народно събрание. *(Бурни ръкопляскания привържениците на БСП)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Моля, независимо от ръкоплясканията, предлагам да гласуваме - да приемем ли това предложение, или не.

Които са за приемането на специално обръщение по петицията, моля да гласуват. Така е поставен въпросът. *(Шум в залата, реплики)*

Искате в дневния ред ли да влезе? За да влезе в дневния ред като отделна точка, трябва да се гласува. *(Шум в залата)*

Аз казах устно: ние се ангажираме да се разгледа, но в рамките на всички тия въпроси от комисията, която да ги прегледа.

Има и други предложения, които се покриват. Ако искате в отделна точка от дневния ред, ще поставя този въпрос на гласуване. *(Реплики и оживление в залата)* Въпросът е дали Народното събрание да дава отговор или не.

РОСЕН ХУБЕНОВ: Вземам думата не като говорител на фракцията на БСП, а като депутат от Народното събрание.

Предлага се гласуване, без въпросът да бъде ясно формулиран. За какво ще гласуваме?

Използвам ситуацията като повод да формулирам нещо, което ние obligatorно трябва да гласуваме още сега: ще бъдем ли ние суверенен върховен орган на държавната власт, който самостоятелно ще взема своите решения, или ще се поддадем на уличен натиск? Това е въпросът, който ние трябва да гласуваме. *(Ръкопляскания от привържениците на БСП)*

ПЕТЪР СЛАБАКОВ: Уважаеми господин председател! Допреди 10 ноември 1989 г. ние също бяхме на улицата. Това са хора. Трябва да се вземе отношение към Града на истината. Ние трябва да ги поддържаме. Може би утре те ще бъдат тук. Как може такова отношение към тях? Това не е ултиматум. Това са хора, които знаят за какво чакат. Това тук е написано и няма нищо страшно в това, което те искат.

Аз смятам, че сега трябва да се гласува и да им се даде отговор. Какво страшно има? Това не е ултиматум. *(Частични ръкопляскания)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Искам все пак да поставим на гласуване дали да вземем отношение към този въпрос, или не - става дума за отговор на петицията, затова защото... *(Реплики и шум в залата)*

Ако трябва да има отделна точка в дневния ред, трябва да се гласува. Или ще се гласува, или ще влезе в друга точка от дневния ред. Формулирайте ясно предложението, за да гласуваме.

Има думата Павел Мазълов:

ПАВЕЛ МАЗЪЛОВ: Аз съм натоварен от нашия парламентарен съюз на СДС да водя контактната група в Града на истината и нещата съвсем не стоят така объркано, както се представиха тук от някои хора.

Техните искания не са ултимативни с посочването на 21 часа. Сега ще прочета последния пасаж: още веднъж потвърждаваме, че ако до тази вечер в 21 часа въпросът не се реши от Великото Народно събрание, ние ще преминем към други мерки за мирен граждански протест. *(Шум в залата)*

Момент, изслушайте за какво става дума.

Освен това в изявление по Българската телевизия в информационната емисия "По света и у нас" на 17 юли т.г. говорителката на движението "В името на истината" Ели Скорчева заяви, че Градът на истината подкрепя искането на парламентарния съюз на демократичните сили, направен от депутата Стоян Ганев, Тодор Живков да се яви пред Великото Народно събрание.

Ето, ние им отговорихме вече, ние взехме решение. Това е. Останалите искания те желаят да бъдат приети за разглеждане като дневен ред - вътре в тази петиция. Това е.

Благодаря ви за вниманието. *(Шум и реплики в залата)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Които са съгласни да се обсъди петицията на Града на истината в дневния ред на Народното събрание, а не сега, моля да гласуват.

(Гласува се)

ГИНЬО ГАНЕВ: Резултатът е следният: 178 за и 178 против. *(Смях в залата)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Не се приема. Няма мнозинство.

Може ли да направим едно компромисно предложение? Понеже се получава такъв вот, който не дава право да се приеме, нека петицията да се размножи, да се раздаде на всички, за да я видят. *(Частични ръкопляскания)* Утре пак ще разгледаме този въпрос, съгласни ли сте?

Добре, приема се.

По дневния ред има думата Юлий Бахнев.

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Аз съм представител на група народни представители от Движението за права и свободи. Тази група днес направи едно предложение към дневния ред. Не сме чули от господин председателя да спомене за това предложение и затова питаме дали то ще бъде включено, когато ще разискваме комисиите и дневния им ред, в коя комисия да отиде или да се приеме като отделно предложение. Имайте предвид, че то е свързано с обстоятелствата за оставката на г-н Петър Младенов. Аз не правя предложение за гласуване, а молба за разяснение. Има такава форма на задаване на въпрос. Тази форма е следната. Къде сложихте вие предложението на Движението за права и свободи. Предложението е следното. Великото Народно събрание да разследва всички обстоятелства около оставката на г-н Петър Младенов като президент (председател) или обратното. *(Ръкопляскания от левия сектор)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Започвам да чета още веднъж предложенията за дневния ред. Има само едно предложение за пререждане, за да ги гласуваме наведнъж, тъй като по всички допълнителни предложения, които бяха направени, ние взехме отношение.

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Аз искам да получа от вас нещо като отговор.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Първо, избор на Комисията по проверка на изборите (Мандатна).

Второ, избор на Комисия по изработване на проект за правилник за работата на Великото Народно събрание.

В нашето предварително съобщение следваше точката "Избор на Председател (Президент) на Републиката във връзка с желанието на Петър Младенов да бъдат прекратени предсрочно пълномощията му, изразено в посланието му

от 6 юли 1990 г". Предлага се тук от колегите точка 6 - определяне броя и вида на другите комисии на Великото Народно събрание - да следва автоматично точка 2, за да се приключи с всички комисии и те да пристъпят към работа.

Ако сте съгласни, го прехвърлям към точка 3. Това е предложението и аз бих желал с реакция от място да кажете дали го приемате или не.

ПЕТЪР КОРНАЖЕВ: По точка 3 е избор на президент, както сме я предложили.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Чета: Точка 3 е същата, както я прочетох.

Точка 4 е избор на заместник-председател (заместник-президент) на Републиката.

Точка 5 - приемане на оставката на правителството и възлагане да изпълнява функциите си до избор на ново правителство. Предложение на президента за избор на председател на Министерския съвет.

Точка 6 остава. Определяне броя и вида на другите комисии на Великото Народно събрание, където ще се разглежда и всичко това, което днес се разисква. Ще моля да се подготви.

Точка 7 - разглеждане на молбата за освобождаване на председателя на Комитета за телевизия Павел Писарев.

Точка 8 - избор на съдии в районни и окръжни съдилища.

Точка 9 - разглеждане на въпроса за персонални промени във Върховния съд на НРБ.

Точка 10 - разглеждане оставката на главния прокурор и избор на нов главен прокурор на НРБ.

Точка 11 - приемане на проектопрограма за законодателна дейност на Великото Народно събрание до края на 1990 година. Съобщихме съответните въпроси с предимство и прочие, които трябва да се имат предвид.

Точка 12 - приемане правилник за работата на Великото Народно събрание. Казахме също кога и как ще го внесем за разглеждане. Моля, които са съгласни с този...

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Аз поставих въпрос. Вижте какво, господин председател процедурата е много важно нещо. Поставих ясно въпроса и не получих отговор. Преди да пристъпите към гласуване, ние трябва да знаем точно къде и кога ще бъде разглеждано нашето предложение.

Не може другояче да пристъпим към гласуване, преди да отговорите на нашия въпрос.

ГИНЬО ГАНЕВ: Къде Ви е предложението? Има ли го писмено?

ЮЛИЙ БАХНЕВ: То е направено от г-н Мирослав Дърмов по време на дискусиата. Моля Ви, не се извинявайте с това, че преди 24 часа не сме ви дали писмено предложение.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Отделна точка ли искате да има?

МИРОСЛАВ ДЪРМОВ: Искам да конкретизирам нашето предложение и то да влезе в точка 3 по сегашната номерация. Предложението ни е за парламентарно разследване на всички обстоятелства, които доведоха до оставката на президента Петър Младенов. Нашето предложение е то да влезе в точка 3 по сегашния дневен ред.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има конкретно предложение за комисия, която да разгледа обстоятелствата около оставката. Той предлага тази комисия да се избере в рамките на първите две-три комисии, преди да се пристъпи към точка 3. Добре, ще направим това. Включено е.

ДРАГОМИР ДРАГАНОВ: Уважаеми господин председател! Аз помолих да прередим точките, като Вашата точка 6 стане точка 3, точка 7 - точка 4, като бъде добавено не само молбата на председателя на Комитета за телевизия Павел Писарев, а и за състоянието на Българската телевизия (*Ръкопляскания от левия сектор*)

Много Ви моля да подложите на гласуване моето предложение за пререждане, не да се ръководите от няколко гласа, които казват "не".

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има два въпроса. Ние сме длъжни при всички обстоятелства да разглеждаме подадените молби за оставка. Този въпрос сам по себе си трябва да бъде решен, тъй като съществува такава молба за освобождаване на председателя на Комитета за телевизия Павел Писарев. Това не означава, че не можем да разглеждаме въпроса за телевизията, стига да постъпи такова искане - било за създаване на отделна комисия или с това предложение.

ГЛАСОВЕ ОТ ЗАЛАТА: Постъпило е.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Постъпило е такова предложение. Да създадем ли комисия отсега или да го разгледаме в точката за комисииите?

ИВАН ГЛУШКОВ: Има предложение да бъде създадена комисия за телевизията и радиото, каквато доскоро съществуваше под формата на обществено-парламентарна комисия. (*Оживление в залата*) Тази комисия ще обсъди всички проблеми, свързани с телевизията (*оживление в залата*).

ГЛАСОВЕ ОТ ЗАЛАТА: Не.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Както разбрах, не се говори за такава комисия. Ако сте за това така, както се поставя въпросът, конкретно, я гла-

сувахме в случая за петицията на улицата, касае се за едно искане, което трябва да разгледаме екстрено в пълен порядък за състоянието на телевизията.

ГЛАСОВЕ ОТ ЗАЛАТА: Да.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: В този смисъл, тъй като точката се отличава от писаната тук, все пак не могат да се комбинират двете неща, предлагам да гласуваме поотделно, както направихме това преди малко. Предлагам да гласуваме отделно въпроса за специално разглеждане състоянието на телевизията.

ДИМИТЪР ЛУДЖЕВ: Искам да дам едно пояснение по този въпрос. Приет е статут на националните радио и телевизия от Народното събрание. В този статут, вземете и го прочетете, е записано как става обсъждането на състоянието на ръководството. Народното събрание е назначило Павел Писарев. Оставката му се приема от Народното събрание. Тя може да се обсъжда, това е ваша работа, но доклад за състоянието на радиото и телевизията може да направи, според сегашния статут и закон, само новоизбраната комисия, която ще отговаря за радиото и телевизията. Иначе ние трябва да правим поправка в закона.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Изглежда не сме готови все още да приемем дневния ред.

ПЕТЪР КОРНАЖЕВ: Уважаеми дами и господа! Вчера бяхме упрекнати от г-н Луканов, че не били спазвани условията на някои разговори. Аз не ги наричам споразумения. Два часа няколко души обсъждахме дневния ред, включително и доц. Драганов. Това, което предложи сега господин председателят, беше уточнено между всички. Това, че доц. Драганов предлага друг дневен ред, е негово право, но да бъдем наясно. Там присъствуваха и други представители на БСП, неслучайно повтарям, че вчера ние бяхме упрекнати, не ви го връщам, а казвам истината. Става дума за нещо друго, което е по-важно. В Конституцията има процедура, според която следва след избора на председател и заместник-председател на Великото Народно събрание да се избира председател. И никой не може да иска и да му хрумва пререждане на реда в Конституцията. *(Ръкопляскания от десния сектор)*

ДРАГОМИР ДРАГАНОВ: Една дума като реплика. Нямаше и някои предложения в дневния ред в нашето споразумение. Вие обаче ги включихте и ние ги гласувахме. Защо само вие имате правото да включвате всеки момент, когато решите нещо, във вашия дневен ред? Извинявайте.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Ние разисквахме в продължение на два часа с представителите на всички парламентарни групи порядъка, който се установи. Изтъкна се, че ако започнем (казвам ви съвършено откровено)

дискусията по преместване на точка 6 - "Определяне броя и вида на другите комисии на Народното събрание", с всички уточнявания, състави, които трябва да се съгласуват и гласуват, това ще ни отнеме цяло заседание. Следователно въпросът за избора на Председател (Президент), който е актуален, жизнено важен, въпросът за председателя на Министерския съвет отиват още по-назад.

С оглед на това предложението ни беше да запазим този ред, който ви предложих. *(Оживление, ръкопляскания)*

ДИМИТРИНА ПЕТРОВА: Беше пропуснато едно от предложенията, направено от Иван Иванов - едно дребно предложение, което касае неизвестен брой човешки живота. По Конституцията Народното събрание приема закони, решения, декларации и обръщения.

Става въпрос за мораториум върху изпълнението на смъртните присъди. Предлагам Народното събрание да приеме решение в случая и това да се включи в дневния ред. Ако е възможно това да бъде точка първа от дневния ред. Да се приеме решение. По чл. 84, ал. 3 това решение би влязло в сила веднага - от момента на вземането му. Не е нужно както при приемането на законите - три дни след публикуването им в "Държавен вестник."

Предлагам да приемем решение за мораториум върху смъртните присъди, което да бъде прието като точка 1 от дневния ред. Това да бъде гласувано преди приемането на новата Конституция.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Съветвахме се. Всички сме съгласни предложението да се включи, но утре да бъде разгледано.

Който е съгласен с предложението този въпрос да се включи в дневния ред за разглеждане още утре, моля да гласува. Мнозинство.

АЛЕКСАНДЪР ЙОРДАНОВ: Уважаеми господин председател, колеги! Прави едно процедурно предложение. Моля да спазваме парламентарната дисциплина, никой да не излиза на трибуната, преди да му е дадена думата от господин председателя. Второто ми предложение е следното.

Вече бяхме гласували нещо, а то е г-н Тодор Христов Живков да се яви тук, в тази зала, и да даде обяснение веднага след избирането на председател (президент) на републиката. Това нещо беше гласувано от всички. Резултатът е известен. Моля да се запише в дневния ред непосредствено след избора на Председател (Президент) на републиката точката за разпит, разговор с г-н Тодор Живков тук, в тази зала.

Благодаря. *(Ръкопляскания)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Утре ще обсъдим въпроса и ще ви докладваме.

ИВАН ГЛУШКОВ: Има недоразумение. Предложението беше направено г-н Тодор Живков да бъде извикан пред Великото Народно събрание в близките дни. *(Оживление)* Утре ще предложим точната процедура.

СТОЯН ГАНЕВ: Предложението е това да стане след избора на държавен глава.

ИЛИЯ КОНЕВ: Представител съм на БСП. Уважаемо председателство, уважаеми народни представители! Дълбоко съм смутен от начина, по който започваме да работим. Страхувам се от желанието на някои колеги да превърнат нашето Велико Народно събрание в някакво свособразно парламентарно ревю.

Моля да не вземаме думата по 5 или 6 пъти за малки уточнения, които не водят до подобряването на атмосферата на работата.

Обръщам се към вас, господа председатели, да ръководите заседанието, а не да водите разговори с онези, които желаят да вземат думата. Всичко това е смешно. *(Ръкопляскания)*

КРАСИМИР ПРЕМЯНОВ: Изказването на г-н Луджев би могло да обезсили аргументите, с които беше направено предложението от Драгомир Драганов. Искам да кажа, че статутът, който беше цитиран за Българската телевизия, е в нашите прерогативи - да не се съобразяваме или да се съобразяваме с него. Вие знаете, че органът, който го е утвърдил, е Народното събрание.

Смятам, че нямаме основание заради този статут да пренебрегваме основателността на предложението, което беше направено от Драгомир Драганов. Да разгледаме въпроса за състоянието на Българската телевизия. За целта предлагам да съставим комисия. Нека нейният състав да бъде обсъден от ръководствата на парламентарните групи. Утре да утвърдим комисията.

СНЕЖАНА БОТУШАРОВА: Уважаеми господин председателю, уважаеми народни представители! Парламентарният съюз на Съюза на демократичните сили настоява сега да гласуваме решение за мораториум върху изгълнените на смъртните присъди, тъй като утре до 15 часа има твърде много време, когато ще се съберем. А ние бяхме единодушни, че такъв мораториум следва да бъде гласуван.

Благодаря. *(Оживление)*

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има постъпило предложение сега да се гласува въпросът за мораториума върху смъртното наказание. Въпросът не е формулиран достатъчно добре.

Това предполага обсъждане. Имаме възможност утре да обсъдим и приемем решение. Направете всичко възможно решението да бъде формулирано, след което ще бъде разгледано. Предлагам да пристъпим към дневния ред.

РУМЯНА НИКОЛОВА: Искам да взема отношение върху предложението за мораториум върху смъртните присъди.

Няма страшно някой да бъде екзекутиран, тъй като няма президент, който да подпише такова решение. Смъртните присъди се изпълняват след подпис на президента. Този въпрос не е толкова спешен.

ГЛАС: Може да има подписани смъртни присъди?

РУМЯНА НИКОЛОВА: Не, няма подписани смъртни присъди. По този въпрос не е нужно повече да се тревожите.

Във връзка с дневния ред искам да напомня, че би трябвало дневният ред да сире до избора на Мандатната комисия. Съгласно чл. 74 от Конституцията изборите трябва да бъдат проверени дали са законни. След това следват другите членове на Конституцията. Записано е, че избор, който е незаконен, се касира. След това Великото Народно събрание е законно и може да взема решение.

Предлагам след като Мандатната комисия докладва за законността на проведените избори за Велико Народно събрание, да се уточнява дневният ред.

Като разберем, че Великото Народно събрание е законно и всички присъствуваме законно, тогава можем да вземаме решения. *(Ръкопляскания)*

Не можах да разбера какъв е правният смисъл на декларациите, които се предлагат да бъдат подписвани. Как ще отговорят тези народни представители, ако се окаже, че са подписали декларация с невярно съдържание? Тази декларация има сила само ако е заверена нотариално в съда.

РЕПЛИКА: Става дума за моралната отговорност.

РУМЯНА НИКОЛОВА: Ако става дума за моралната отговорност, това е друг въпрос. По закон наказателна отговорност за тази декларация не може да има.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Ако имате сили след гласуването на дневния ред, аз съм готов веднага за десет минути да приемем състава на Мандатната комисия, за да може да започне своята работа още тази вечер.

Предлагам да пристъпим към гласуване на дневния ред. Който е съгласен да прекратим дискусиите, моля да гласува. Следователно както беше прочетен дневният ред във от това, което вече приехме, предлагам да го приемем еднородно.

Който е съгласен с предложения дневен ред, моля да гласува.

ГЛАСОВЕ: Бяха направени поправки по дневния ред. Приемат ли се?

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Утре ще разгледаме предложението. Има предложение за приемане на мораториум, за разглеждане на предложението на Българската телевизия. Бяха направени още няколко предложения.

Те ще бъдат обсъдени утре от ръководството и ще ви направим предложение да ги гласувате.

ГЛАСОВЕ: Какъв ще бъде редът на точките в дневния ред?

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: В последния момент може да се разместят някои от точките.

Но сега засега виждам реда така, както беше даден и както го приехме. Точка трета се предлага да бъде избор на Председател (Президент), а след това да се приеме оставката на министър-председателя. *(Оживление)*

Ще направим съвещание. Ако има още трудности и спорове, ще предложим конкретно да бъдат гласувани някои изменения. Става дума само за реда на точките, включени в дневния ред. Нека да приключим с обсъждането на дневния ред. Приема ли се дневният ред?

ИРИНА БОКОВА: Уважаеми колеги! Правя конкретно предложение: да гласуваме дневния ред точка по точка, като се има предвид и предложението, което беше направено за пререждане на точките от дневния ред, направено от Драгомир Драганов. *(Оживление)*

БЛАГОЙ ДЕЧЕВ: Уважаеми господин председателно, уважаеми господа! Времето наистина напредна.

Прекратихме дебатите. Тъй като много предложения се направиха за пререждане, за нареждане, за отреждане и т.н., аз предлагам на уважаемото председателство, ако не възразява, да поработи още малко, но без нас, и утре на сутрешното заседание да ни предложи в писмен вид, да можем да го видим и да го гласуваме точка по точка, както е предложено. *(Ръкопляскания)*

Ако се приема, моля това да се гласува. Всеки един от нас да го има пред очите си.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Аз не възразявам срещу такова предложение само при едно условие - да ни се даде възможност преди обяд да поработим, затова защото иначе ние ще се съберем със същите настроения тук. Ако сте съгласни да направим заседанието в 15 часа и да се подготвят всички висящи въпроси? *(Ръкопляскания от центъра)*

ЛЕА КОЕН: Господин председател! Имам впечатление, че в тази зала някои са народни представители, други са по-народни, а някои изглежда са международни. Защото ние преди малко гласувахме, че се прекъсват разискванията.

След това Вие продължихте да давате думата. Забелязва се, че идват хора към масата на председателството и разговарят с Вас. А това е процедурен въпрос.

Много Ви моля при взето решение председателството да не прави изключение за никого в тази зала, за да се чувстваваме всички равноправни. (*Ръкопляскания отъдно и от центъра*)

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Искам да обърна внимание, че ние прекратяваме дискусиите по определени въпроси, а след това се поставят други въпроси и те трябва да се решат. В случая предлагам да вдигнем заседанието за утре в 15 часа. Но има две много важни декларации, които трябва да чуете.

Има думата Гиньо Ганев.

ГИНЬО ГАНЕВ:

„ДЕКЛАРАЦИЯ

на Конфедерацията на независимите синдикати в България

ДО

АКАД. НИКОЛАЙ ТОДОРОВ

АНДРЕЙ ЛУКАНОВ

Д-Р ЖЕЛЮ ЖЕЛЕВ

АЛЕКСАНДЪР ЛИЛЮВ

ВИКТОР ВЪЛКОВ

В Конфедерацията на независимите синдикати в България днес се получи информация за провеждащи се ефективни стачки и други протестни действия в общините Хасково и Кърджали. Според координаторите на Конфедерацията на независимите синдикати в България стачките и протестните действия са организирани от Движението за защита на националните интереси, като основните искания имат политически характер - отстояване на единството и териториалната цялост на България, за проверка на законността за участие на Движението за права и свободи в изборите за Велико Народно събрание, за огласяване от Министерството на вътрешните работи на данните за терористичните действия, извършени от нелегалните организации на протурски националисти и други политически искания в тази насока.

Подчертаваме, че обстановката в момента в тези райони е тревожна. В гр. Кърджали стачници са окупирали завод "Електрон" и Завода за инструментална екипировка, като не допускат работниците да влизат в предприятията. В четири предприятия работниците-българи стачкуват, а работниците-турци продължават да работят. Блокирани са от протестиращите общинският народен съвет, автогарата, пощата, банката и други учреждения.

В Хасково до 10 ч. днес е бил блокиран областният народен съвет, утре блокадата ще бъде подновена също до 10 ч. Работниците в градския транспорт са стачкували в периода между 7 и 9 ч., което е създадо затруднения за придвижването на трудещите се до местоработата им.

Получената до момента информация позволява да се направи изводът, че обстановката в посочените райони е сложна и напрежението между двете етнически общности в предприятията и населените места непрекъснато нараства.

Моля представителите на политическите сили и правителството да приемат необходимите мерки за успокояване на обстановката.

София, 19 юли 1990 г.

Председател на КНСБ: проф. д-р Кр. Петков"

Във връзка с това председателят на Министерския съвет току-що предложи веднага след закриването на това заседание тези, до които е адресирано писмото - Желю Желев, Александър Лилов, Виктор Вълков и Николай Тодоров - да се съберат без отлагане сега.

Да не се разисква, да се направи консултация и да се види. Това е едно твърдение. Никой не казва, че това е истина.

Втората декларация е от народния представител Димитър Арнаудов до Великото Народно събрание. Димитър Арнаудов в момента не е тук, заминал е за Кърджали и аз не зная по каква поръка.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: По поръка за успокояване.

ГИНЬО ГАНЕВ: Не зная кой му я е дал.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Съгласувано е с отговорните лица в правителството.

ГИНЬО ГАНЕВ: Да я чуем. Не вземам отношение. *(Чете)*

"ДО ВЕЛИКОТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ДЕКЛАРАЦИЯ

от народния представител **ДИМИТЪР АРНАУДОВ**

От името на Отечествената партия на труда, чийто депутат съм, и на Общонародния комитет за защита на националните интереси съм длъжен да заявя: Протестирам срещу необоснованите нападки и обвинения към партията и движението, които представлявам, в националистични, шовинистични и фашистки прояви.

Отечествената партия на труда и Общонародният комитет за защита на националните интереси в своите програмни документи и в практическата си дейност винаги са се разграничавали и осъждали подобни прояви и действия.

Протестирам срещу неточното отразяване на случилото се на 17 юли 1990 г. преди откриването на сесията на Великото Народно събрание от страна на средствата за масова информация, което на практика води до заблуждаване на общественото мнение. ОПТ и ОКЗНИ още на 30 юни с.г. на своите публични прояви, като предупредителния митинг в София, както и на специалната пресконференция на 13 юни се разграничи от действията на национал-радикалите и национал-демократите и обяви, че не приема тяхната форма на протест и няма да участва в никакви демонстрации пред Великото Народно събрание, в това число и в организираната от тях жива верига. И ако все пак в тях са участвували граждани, обявили се като членове на Отечествената партия на труда или Обществения комитет за защита на националните интереси, без да са такива, съм длъжен да заявя, че като е само тяхна лична инициатива, за което те носят своята лична отговорност.

Отечествената партия на труда и Общонародният комитет за защита на националните интереси винаги са се ръководили и за в бъдеще ще продължават да се ръководят от идеята за възраждането, развитието и закрилата на българския национален идеал и чрез законни средства ще работят за защитата на националните ценности, идеали и интереси.

София, 18 юли 1990 г.

ДЕПУТАТ ВЪВ ВНС: Д.Арнаудов, председател

на ОКЗНИ

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ОПТ: Румен Попов"

Обяснявам: това се чете не за да се създаде практика да се чете всяка декларация от всеки депутат, която тук постъпи. Но молбата е във връзка с това, че народният представител Арнаудов е искал сам да се изкаже тук, отсъствава и моли това да бъде направено. Трябва да бъде прието за сведение и не се откриват разисквания засега по този проблем.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Тук има едно писмено предложение: утрешното заседание да започне в 10 часа, а не след обяд. Аз мисля, че не е възможно.

Предлагам да спрем всякакви дискусии повече, и след като вече приехме уре да продължим в 15 часа, вдигам заседанието.